

čtvrtletník pro vězeňství a kriminální prevenci

české Vězeňství

3 / 2008

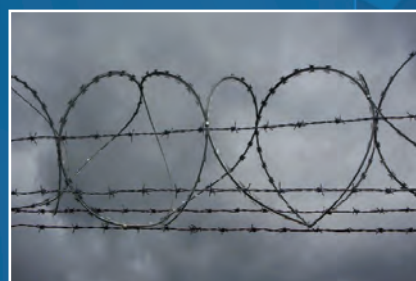
Chci zklidnit situaci ve VS ČR,
říká první náměstek
Petr Dohnal
Str... 2

ICPA v ČR
Deset let zkušeností
Str... 12

Jak se léčí sexuální deviace
v Kuřimi?
Str... 15

Kde se vzal žiletkový drát?
Str... 31

Vězeňská strava

už dávno není chléb a voda

str. 3

str. 8

str. 24

str. 18

Rozhovor s plk. Petrem Dohnalem	str. 2
Testy fyzické zdatnosti	str. 3
Co brání vyšší zaměstnanosti odsouzených	str. 5
Vězňové na kolech	str. 6
Čtyři desetiletí Rýnovic	str. 7
Věznice Drahonice oslavila své výročí nohejbalem	str. 8
Odolovské hračky přinášejí radost	str. 9
Vězeňská strava včera a dnes	str. 10
ICPA, Deset let zkušeností	str. 12
Sexuologická léčba během výkonu trestu	str. 15
Náročnost práce s mladistvými odsúdenými	str. 17
Švýcarští odborníci v Česku	str. 18
Zacházení s odsouzenými s nařízenou ústavní léčbou.....	str. 20
Zájem o návštěvu Mírova byl obrovský.....	str. 23
Poskytování informací ve vězeňství	str. 24
VS ČR se představila na dnech NATO	str. 27
Úmrtní matrika věznice Mírov v letech 1858 - 1903	str. 28
Dohoda vymezí duchovní službu ve věznicích	str. 30
Historie drátu	str. 31
Fotosoutěž vězeňské služby	str. 32

ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ č. 3/2008. Časopis vychází čtyřikrát ročně.

Vydavatel: Vězeňská služba České republiky, Soudní 1672/1a, 140 67 Praha 4, IČ 00212423

Editor: Robert Káčer, Robert Blanda

Grafická úprava: Karel Neuvirt

Foto: Vězeňská služba České republiky, archiv redakce

Adresa redakce: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, poštovní příhrádka 3, PSČ 140 67 Praha 4

<http://www.vscr.cz>; redakce-cv@grvs.justice.cz

telefon 244 024 111 (ústředna), 244 024 412, 244 024 415, fax: 241 409 072

Distribuce časopisu, objednávky a předplatné:

Martina Redlichová, tel.: 244 024 407, fax: 244 024 403, e-mail: mredlichova@grvs.justice.cz

Výroba: tiskárna Vazební věznice Praha – Pankrác

Publikování údajů a článků z Českého vězeňství není dovoleno bez souhlasu redakce.

© Vězeňská služba České republiky, Praha 2007, Registrační značka MK ČR 6334, ISSN 1213-9297.

plk. PhDr. Radomíra Dlouhá

Vážení čtenáři

Současná doba je poznamenána některými rozhodnutími i událostmi, které považuji pro české vězeňství za mimořádně významné. O ukončení činnosti Zotavovny Šlovice a jejím následném prodeji již vedení ministerstva spravedlnosti definitivně rozhodlo. Na základě nepříznivých hospodářských výsledků zotavovny přišel vězeňský personál o možnost školit se a rekreovat v jedné z nejhezčích lokalit ve středních Čechách. Život tím však jistě nekončí, stejně jako nekončí systém celoživotního vzdělávání a ani další možnosti rekreace.

Intenzivně se jedná též o prodeji pankrácké věznice. Byla ustavena komise, která stanoví varianty dalšího postupu, časový harmonogram činností, které s případným prodejem úzce souvisí. Jednání se týkají nejen objektu vazební věznice, vězeňské nemocnice, ale i personálu a vězňů. Rozhodování není tak jednoduché, jak by se na první pohled mohlo zdát. Vazební věznice Praha – Pankrác je evidovaná jako chráněná památka, a to nejen z hlediska urbanistického, ale i morálního ve smyslu historické výpovědi o pohnutých dějinách tohoto místa.

Dokončují se přípravy na zahájení činnosti Ústavu pro výkon zabezpečovací detence se sídlem ve vazební věznici Brno a usilovně se řeší organizační, materiální a personální zabezpečení chodu Ústavu pro výkon zabezpečovací detence se sídlem v Opavě. Pro vězeňskou službu jsou to úkoly zcela nové, není vzorů a příkladů, které by bylo možno přímo napodobit. Nelze se proto divit, že přípravy na zabezpečení nového typu ochranného opatření pro pachatele závažné trestné činnosti provází tolik diskusí.

Za prestižní a mimořádně významné považuji pro Vězeňskou službu ČR rozhodnutí vedení instituce International Corrections and Prisons Association (ICPA) uspořádat svou desátou výroční konferenci v Praze. Představitelé tohoto mezinárodního sdružení nápravných a vězeňských zařízení poctili českou vězeňskou službu důvěrou v očekávání bravurního zvládnutí role organizátora. Zástupci VS ČR se konferencí ICPA zúčastnili již 7x (Ottawa - 2000, Nizozemsko - 2001, Miami - 2003, Peking - 2004, Edinburgh - 2005, Vancouver - 2006, Bangkok - 2007). Poprvé se však Česká republika v letošním roce stala hostitelskou zemí a Praha městem, které v posledním říjnovém týdnu přivítalo na čtyři stovky penologických odborníků a vězeňských pracovníků z mnoha zemí celého světa. Ke splnění náročných povinností vyplývajících z role organizátora byl generálním ředitelem jmenován realizační tým ze zaměstnanců generálního ředitelství, věznic, SOU a IV VS ČR. Čtyřicetičlenná skupina odborníků různých profesí pod taktovkou zástupkyně vrchní ředitelky kabinetu plk. Mgr. Gabriely Slovákové a experta Rady Evropy a současného poradce generálního ředitele PaedDr. Bohuslava Burkiewicze řešila otázky technického a organizačního zabezpečení, prezentace, informačního servisu, obsahu konferenčních příspěvků a moderování v angličtině paralelně ve čtyřech sekcích. Prezentace českého vězeňství a diskuse byla tématicky zaměřena do oblastí - systém práce s vězni, vzdělávání a zaměstnávání vězňů, vzdělávání personálu, bezpečnost věznic, specializované činnosti a léčba v českých věznicích. Další úkoly se týkaly zajištění doprovodných programů konference - exkurze do vybraných věznic, výstavy výrobků vězňů, reprezentačního večera s kulturním programem. Konferenci byla věnována náležitá pozornost a my se budeme snažit zprostředkovat Vám podrobnější informace prostřednictvím webu i příštího čísla časopisu ČV.

Vedle velkých témat žije však české vězeňství svůj každodenní běžný život, tvořený tisíci služebními a pracovními úkony. Všechny jsou důležité, neboť ono známé rčení o rovné důležitosti každého kolečka v hodinovém strojků jednoduše platí i pro nás. Mým přáním sobě i všem vám čtenářům tedy je, aby ten náš společný strojek šel pokud možno co nejpřesněji...

První náměstek GŘ VS plk. Petr Dohnal říká:

Chtěl bych zklidnit situaci ve vězeňské službě

Od dozorce přes ředitele věznice až do funkce prvního náměstka ředitele Vězeňské služby ČR. Přesně takovou cestou prošel plk. Petr Dohnal. Vězeňskou službu zná tedy od základu. Zeptali jsme se ho, co už v nové funkci stihl prosadit a na co se teprve chystá.

Markéta Prunerová

Jak dlouho jste ve vězeňské službě?

Ve vězeňské službě působím 18. rokem. Začínal jsem ve vazební věznici Praha – Pankrác. A to na té úplně nejnižší pozici. To znamená strážný oddělení ochrany a obrany. Tak se to tehdy jmenovalo. A postupně jsem stoupal v kariérním žebříčku výš a výš.

Takže jste poznal opravdu všechny pracovní pozice..

Prošel jsem ve své podstatě všemi výkonnými funkcemi. Působil jsem na oddělení ochrany a obrany, na oddělení výkonu trestu, na oddělení výkonu vazby. Největší část svého profesního života jsem strávil na oddělení prevence a stížností, téměř 13 let. Z toho tedy osm let v pozici vedoucího oddělení.

Několika pracovními změnami jste prošel jenom za poslední rok...

V loňském roce jsem si od srpna do září vyzkoušel funkci prvního zástupce ředitele na Pankráci a od 1. října jsem byl jmenován ředitelem vazební věznice Praha-Pankrác. V této funkci jsem setrval do konce srpna letošního roku. Zároveň jsem byl od srpna pověřen zastupováním prvního náměstka generálního ředitele. No a po úspěšném výběrovém řízení jsem byl začátkem září do této funkce jmenován.

Takže jste v nové funkci poměrně krátce. Jaká máte pracovní předsevzetí?

První věcí, kterou jsem si předsevzal, je – řekl bych – zklidnění situace na generálním ředitelství, potažmo ve vězeňské službě. To se týká především zlepšení komunikace jak směrem ven, tak také v rámci vězeňské služby. Z pozice ředitele vazební věznice jsem totiž vnímal, že v této oblasti jsou určité rezervy a že je co vylepšovat.

Jaké jsou podle vás možnosti rozvoje vězeňské služby?

Chci udělat všechno pro to, aby VS ČR získala trvale statut respektovaného a váženého ozbrojeného sboru. Aby nebyla pouze těmi pejorativně chápány bachaři. Dále se chci zamyslet nad samou podstatou fungování zdravotnické služby VS ČR, kde je situace velmi složitá a problematická. V neposlední řadě chci pozvednout úroveň komunikace s nevládními organizacemi, kde právě v komunikaci a vzájemné vstřícnosti spatřuji značné rezervy.

Máte představu, co byste asi dělal, kdybyste nebyl ve vězeňské službě?

Určitě bych se věnoval práci psychologa. Jsem totiž i vzděláním jednoborový psycholog. V této oblasti jsem se také stále udržoval. Z pozice vedoucího oddělení prevence a stížností mi bylo umožněno se aktivně účastnit řady kurzů, seminářů i výcviků právě v oblasti psychologie, diagnostiky a psychoterapie.

Prozradíte nám něco ze svého soukromí?

Mám dvě děti. Mladší dceři je pět let, starší bude 18. Šikovná a ambiciózní. Na rozdíl ode mne je ona už v těch 18 letech opravdu studijní typ. V současné době se připravuje na vysokou školu. Zatím studuje lyceum. Uvažuje o tom, že půjde na veterinu. Já ji tlačím trochu do medicíny. Oba moji rodiče totiž byli lékaři a já vůči nim cítím trochu dluh, že jsem nešel v jejich šlépějích. Zatím ale vede veterinu ku medicíně zhruba v poměru 60:40.

Odkud pocházíte?

Narodil jsem se v Praze, ale to jenom proto, že moji rodiče zde studovali oba šestý, závěrečný ročník medicíny. Jinak jsem vyrůstal v jižních Čechách, v Jindřichově Hradci. A stále se považuji za velkého jihočeského patriota. To je i takový prokázaný znak Jihočechů. V Praze už žiji řadu let, ale na jih stále utíkám. Mám tam chalupu a pořád koketuji s myšlenkou, že bych se tam jednou zase vrátil.

Uspěť v testech fyzické zdatnosti není snadné

PhDr. Soňa Haluzová

Jednou z podmínek přijetí do služebního poměru k bezpečnostnímu sboru je kromě výborného zdravotního stavu a psychické způsobilosti i úspěšné zvládnutí testů fyzické zdatnosti. Ročně absolvují vstupní fyzické testy v průměru téměř dvě stovky zájemců o přijetí do služebního poměru ve Vazební věznici Brno. Ne každý uchazeč je ale zvládne.

Nadporučík Bc. Dušan Bartoš, zástupce vedoucího oddělení Vězeňské a justiční stráže pro služební přípravu, přivádí do tělocvičny ve Vazební věznici Brno z hlavní brány čtyři zájemce o přijetí do služebního poměru, a je tu již očekáván svým kolegou npor. Bc. Petrem Kalvodou. „Dobrý den. Dnes budete absolvovat testy fyzické zdatnosti, které se skládají z pěti disciplín. První dvě disciplíny, a to sedy-lehy a kliky, budete absolvovat s ohledem na počasí zde v tělocvičně. Běžecké disciplíny, tedy běh s kotoulem, člunkový běh a běh na 600 metrů, budete dělat na hřišti TJ Tatran Bohunice, které se nachází v blízkosti věznice. Nyní se převlékněte do cvičebního úboru a rozcvičte se. Ke splnění testů musíte dosáhnout minimálně 30 bodů, s tím, že v každé disciplíně musíte získat minimálně 1 bod.“

Uchazeči se nesměle rozcvičují, rozhlíží se a snaží se zejména protáhnout. Zatímco jeden z uchazečů je spíše drobnější tělesné konstituce, ostatní tři vypadají jako fyzicky dobře disponovaní. Následuje představení a instrukce k prvnímu cviku.

„První disciplína jsou sedy-lehy v časovém limitu 2 minut. Cvik budete provádět následujícím způsobem: lehnete si na záda na žíněnku, ruce

za hlavou, nohy pokrčené v kolenou a fixované pod poslední příčkou žebřin. Z popsané polohy uděláte vzpřímený sed a následný leh s dotekem podložky lopatkami. Hodnotí se počet správně provedených cviků v daném limitu,“ říká nadporučík Bc. Dušan Bartoš. Dodává, že 68 správně provedených cviků představuje 10 bodů. Přichá-

zí první uchazeč, pětadvacetiletý Jan Hrazdíra, a začíná cvičit. Cvičí usilovně, správně a v tempu nepolevuje, i když stopky ukazují druhou minutu. Cvičí až do konce limitu a po oznámení stop se dozvídá svůj výsledek – dosáhl 87 cviků, a i když je po výkonu celý brunátný, zhluboka oddechuje a na čele se mu roší krupěje potu, je vidět, že je s výsledkem spokojen. Druhý uchazeč, šestadvacetiletý Martin Štauder, je nejdříve dotázán, zda je mu jasné správné provedení, a po souhlasném pokývnutí následuje pokyn: „připraven?, pozor, start!“. Na rozdíl od prvního zájemce o uniformu je spíše konstitučně drobnější, ale pod tričkem se nyní při cvičení

zřetelně rýsují svaly. Začíná zvolna s vědomím, že dvouminutový limit je dostatečně dlouhý, cvičí vzorně a vytrvale v tempu. Posledních 30 sekund je již tempo pomalejší a nakonec závěrečných 10 vteřin se zdá, že už to vícekrát nepůjde. Cvičí ale až do konce a dosahuje výsledku 63 opakování v limitu, za což získává 9 bodů do konečného hodnocení. Třetí uchazeč, teprve jednadvacetiletý Vladimír Kozárek, chce cvičit na holé zemi bez žíněnky. Má sportovní postavu a je vidět, že si věří. Následuje opět otázka, zda je mu jasné správné provedení cviku, a posléze i on se dočkává povelu ke startu. Při cvičení dýchá nahlas před přihlížejícím publikem ostatních uchazečů a „bojařů“, z nichž jeden sleduje čas na stopkách a potichu počítá počet správně provedených opakování a druhý zapisuje poté výsledky do protokolu. I pro Vladimíra Kozárka je nakonec posledních 30 vteřin téměř kritických, ale vzhledem k rychlému cvičení v první minutě dosahuje nakonec výsledku 76 opakování v limitu. Do boje s vlastní vůlí a tělem se nakonec pouští i čtvrtý zájemce. Je jím dvaadvacetiletý Petr Hemzal. Je statné postavou a cvičí spíše silově. Již na konci první minuty už však nemůže, lehá si na matraci, znovu a znovu se zkouší ještě zvednout a získat další bod, ale nejde to. Posledních 30 sekund z limitu již zůstává jen bezvládně ležet na žíněnce. Npor. Dušan Bartoš i jemu oznamuje výsledek cvičení: 43 opakování (4 body). I sám uchazeč už ví, že je to opravdu hodně málo, a pokud bude chtít být v testech úspěšný, musí zabojovat v dalších disciplínách.

Kliky uchazeče prověří

Po odcvičení první disciplíny následuje hned test druhý – kliky. Npor. Dušan Bartoš upozorňuje adepty na obtížnost cviku a znovu i na nutnost provést cviky správně a podle pravidel: „Vaším úkolem je dosáhnout maximálního počtu kliků bez přerušení a bez zapření nohou, a to tak, že jedete celým tělem nahoru a dolů v jednom tahu,“ při těchto slovech sám předvádí, jak se vzpory ležmo, čili kliky, správně provádějí. Zajímám se, zda uchazečky cvičí také mužské kliky, a dovídám se, že provedení cviku u žen je stejné, jen s tím rozdílem, že dlaně jsou opřeny o podložku vysokou 45-50 cm. Celou instruktáž pro uchazeče doplňuje cvičitel ještě informací, že 42 kliků představuje 10 bodů do hodnocení. A jde se na to. První uchazeč Jan Hrazdára dělá 30 kliků, druhý Martin Štauder 57 kliků, třetí zájemce Vladimír Kozárek je sice v průběhu cvičení upozorňován na dodržování pravidel, ale nakonec i jemu je uznáno 42 kliků. Čtvrtý uchazeč Petr Hemzal začíná cvičit – vystrkuje zadek do výšky a laicky řečeno, jde mu to hodně

ztěžka. Je vidět, jak se trápí, a když po 14 klicích padá na matraci, je jasné, že do dalších disciplín půjdou jen již tři zájemci. Čtrnáct cviků totiž nepředstavuje ani jeden bod, potřebný do závěrečného hodnocení. „Vy jste se nepřipravoval?“ ptá se Dušan Bartoš zájemce, který se již převléká a balí si své věci. Dozvídá se to, co bylo znát už i při cvičení: tento uchazeč se téměř vůbec nepřipravoval. Závěr testů fyzické zdatnosti v tomto případě je již ale jasný – uchazeč nesplnil testy fyzické zdatnosti.

„Tady jsme již skončili. Nyní se převlékněte, vezměte si své věci a přesuneme se na hřiště Tatraru Bohunice, kde absolvujete běžecské disciplíny“ říká jeden z bojařů a také si se svým kolegou balí věci do batohu. Procházíme hlavní bránou před vazební věznicí a jeden z uchazečů ihned vytahuje krabíčku s cigaretami. Po upozornění na nekuřáckou a sportovní společnost však cigarety rychle mizí zpět do bundy. Přesun na hřiště fotbalového stadionu je rychlý – první jdou rychlým krokem bojaři a za nimi s odstupem i zbývající tři zájemci. Jen potichu si zatím sdělují dojmy z prvních dvou vytrvalostně silových disciplín. První dvě běžecské disciplíny jsou zaměřeny na obratnost a rychlost reakcí. K tomuto testu mají bojaři k dispozici barevné mety, které vymezují potřebné vzdálenosti. První běžecská disciplína – běh s kotoulem mezi metami – nečiní nikomu žádné problémy. Člunkový běh, jehož správné provedení mezi dvěma metami ve vzdálenosti 10 metrů, opět názorně předvádí nadporučík Bartoš. Teprve když uchazeči potvrdí, že jsou připraveni, následují opět startovní povely. Výkony jsou následující: 11 s, 10,55 s a 11,50 s, což jsou výsledky hodnocené sedmi až osmi cennými body. A bez dlouhého otálení je přistoupeno k závěrečnému běhu na 600 metrů.

Na startu

„Budete startovat všichni tři najednou a poběžíte tři okruhy vymezené na travnatém hřišti barevnými metami. V této disciplíně musíte dosáhnout lepšího času než je 3:28, za který se přiděluje 1 potřebný bod. Po každém okruhu vám budu čas hlásit. Je všechno jasné? Pozor, start!“ Odstartovala se poslední disciplína. Trojice běží pohromadě, nesoutěží mezi sebou, ale spíše bojují uchazeči sami se sebou tak, aby dosáhli potřebných posledních bodů a v přijímacím řízení splnili jeden z nezbytných předpokladů. I když se tempo zdá na první pohled volné, npor. Dušan Bartoš a npor. Petr Kalvoda jsou spokojeni. Průběžné časy totiž naznačují, že výsledek bude uspokojivý. Cílové časy 2:16, 2:27 a 2:31 ukazují, že ačkoliv ještě není znám finální součet, uchazeči testy úspěšně absolvovali. Zatímco se vydýchávají po závěrečném běhu, npor. Petr Kalvoda sčítá výsledky. „Právě jste dokončili fyzicky a dosáhli 51, 53 a 55 bodů, což jsou výsledky nadprůměrné. Nyní vás žádám o podpis závěrečného protokolu, kterým současně stvrzujete, že jste zde neutrpkali žádný úraz,“ vyhlásuje npor. Kalvoda. Udýchaný Jan Hrazdára po podpisu komentuje svůj výkon s 51 body: „Dříve jsem hodně sportoval, hrál hokej, boxoval, ale teď jsem byl tři roky v cizině, a tak to bylo dnes s fyzikou trochu horší.“

„Na dnešní testy jsem se speciálně nijak moc nepřipravoval. Chodím pravidelně třikrát týdně do posilovny, a tak byly pro mne testy docela jednoduché,“ chlubí se uchazeč Martin Štauder.

Zatímco trojice úspěšných uchazečů míří spokojeně domů, vracím se zpět do Vazební věznice Brno s npor. Bartošem a npor. Kalvodou. „Dnes byli uchazeči docela úspěšní a šikovní. Jsou bohužel i tací, kteří u fyzik

neudělají ani jeden klik. Překvapuje mě to, protože termín zkoušek znají předem, a přesto se na ně nepřipraví. Jdou to zkrátka jenom zkusit a podceňují náročnost testů. A to byly dříve prověrky daleko náročnější, obratnost prověřovala sestava s tyčí, kdežto běh na 12 minut prověřoval trénovanost a vytrvalost. Mám pocit, že zájemci o práci ve vězeňské službě jsou ve stále horší fyzické kondici. Například dvacetiletý zájemce po maturitě má mnohdy horší fyzickou než padesátiletý muž, což je určitě varující. Ti lidé patří ke generaci, která neprošla vojenskou službou a není velmi často vůbec připravena na službu u vojensky organizovaného sboru. Myslí si, že budou cvičit v tělocvičně, a když mají jít běhat ven, jsou zaskočení," stěžuje si třiatřicetiletý Dušan Bartoš. Dodává: „Jsou ovšem i výjimky, pro které je sport nezbytnou součástí života. Ve věznici Brno máme spoustu nadšených sportovců, včetně rekordmana npor. Mgr. Křivánka, který v testech fyzické zdatnosti dosáhl výjimečných 170 bodů.“

Co brání vyšší zaměstnanosti odsouzených?

plk. Kamila Meclová

Karel Čapek napsal, že „často hledáme smysl života se skrytou obavou, že by mohl být v práci“. Toto hledání smyslu své existence se snažíme ovlivnit i u odsouzených a vnuknout jim, že smysl života není jen konzum a zábava. Že to neovlivníme pouhými přednáškami o důležitosti práce, ví každý rozumný praktik. Proto nevynecháme žádnou příležitost, jak pro odsouzené najít práci a skutečně je zaměstnat. Bohužel realita obsahuje dva základní paradoxy. Ten první je, že nejvíce vhodné práce nacházíme u soukromých subjektů za branami věznic. Ten druhý je, že nejvíce odsouzených vhodných k zaměstnávání nemůžeme z hlediska typu věznice a dalších kritérií za brány věznice pouštět. Jaká tedy můžeme hledat východiska? Jak z toho ven?

Možná se se mnou shodnete na několika možnostech, které mohou mít různou váhu a podobu - samotný ředitel věznice je však nezrealizuje. To nejjednodušší řešení, avšak trvalé a nejkvalitnější i z hlediska bezpečnosti (a tu po nás občané požadují především), zároveň však nejdražší, je získat cestou generálního ředitele a ministra spravedlnosti, rozhodnutím vlády dostatečný počet tabulkových míst pro střežení na venkovních pracovištích. Špatně se to poslouchá, ještě hůře se to prosazuje - ale -vyšší zaměstnanost odsouzených a zachování bezpečnosti prostě něco stojí.

Další možností by mohlo být měkčí nastavení nepřekročitelných kritérií pro zařazení odsouzeného na vnější pracoviště z hlediska trestné činnosti odsouzeného či délky odpykaného trestu (nikoliv typu věznice!). To ovšem představuje změnu příslušného nařízení generálního ředitele (40/2006) a vyšší míru kompetence i zodpovědnosti pro ředitele věznice.

A co vyzkoušet projekty PPP k výstavbě pracovních hal tam, kde to pozemky věznice dovolují? To je ale z hlediska času a legislativy nejsložitější námět. Nabízí se ještě mediální prostředí. Nesmí nás a naše nadřízené vyděsit odchod odsouzeného z venkovního pracoviště. Vyšší zaměstnanost mimo věznici zcela přirozeně nese rizika odchodu odsouzeného, a to i takového, kterého jsme co nejdůkladněji prověřili z hlediska vhodnosti. Případný odchod takového odsouzeného je daní za vyšší zaměstnanost, a pokud jeho prošetřování neodkryje hrubé lajdáctví, měl by být i takto akceptován.

Vězňové na kolech

Petr Maňaska

Věznice Bělušice uspořádala v sobotu 5. července 2008 již druhý cyklovýlet, který pořádá v rámci extramurálních aktivit, oddělení výkonu trestu pro vybrané odsouzené. Tento tematický výlet na kolech, který se nesl v duchu historie hradu Hazmburk a zámku v Libochovicích, si prožili odsouzení opravdu netradičně.

Trasa o celkové délce 71 km byla naplánována z Bělušic na zříceninu hradu Hazmburk dále na zámek v Libochovicích a zpět. Odsouzení absolvovali prohlídku hradu a zámecké zahrady v Libochovicích spolu s výkladem Mgr. Kroupy. Celá skupina měla štěstí, že se v tento den konaly hradní slavnosti s kulturním programem. Odsouzení se tak mohli vyfotografovat s bílou paní.

Ani na další cyklovýlet tentokrát po Krušných horách, konaný v sobotu 16. srpna 2008, vybraní odsouzení z Věznice Bělušice opravdu nezapomenou. Tento den byl nejchladnější z celého léta, teplota se pohybovala kolem 10°C, navíc byla mlha a déšť

a foukal silný vítr. Trasa byla naplánována z obce Moldava – Fláje – Nová Ves v Čechách do Bělušic. Účastníci tohoto výjezdu si mohli v těchto extrémních podmínkách změřit své fyzické a psychické síly, protože cesta byla skutečně náročná. Někteří si prý

„sáhli na dno svých sil“. Odsouzení si nicméně prohlédli vodní dílo Fláje, větrné elektrárny v Krušných horách a přírodní zajímavosti tohoto severočeského regionu. Obě akce opět organizoval pedagog volného času Luboš Marek.

Svou v pořadí již šestou divadelní premiéru (a pátou z cimrmanovského repertoáru) představil zaměstnancům Vazební věznice Brno ve čtvrtek 11. září 2008 divadelní spolek Šutr, který tvoří amatérští nadšenci z řad odsouzených. Na začátku nového školního roku tak publiku představili futuristickou jednoaktovku Posel světla z již osvědčené literární dílny autorů Cimrman/Smoljak/Svěrák. Hra Posel světla se odehrává (z pohledu Cimrmana) v daleké budoucnosti, kdy lidé mimo jiné již nepoužívají nadávky a vulgarismů a taková slova lze najít jen ve starých slovnících. Na jevišti, ve venkovské světnici, tak vystupuje starostlivá matka, hůře chápající otec, jejich sobecký

Cimrmanovský Posel světla rozsvítil věznici

Soňa Haluzová

syn Standa s podnikatelským záměrem a zábavný Artur (obdoba naší televize nebo rozhlasu). Herecké obsazení dále doplňují další odsouzení, kteří připravují kulisy, pomáhají jako nápověda nebo zajišťují zvukové efekty.

Divadelní spolek Šutr byl založen ve Vazební věznici Brno počátkem roku 2005. Za dobu svého působení se na jevišti v zasedací místnosti věznice představily více jak tři desítky odsouzených. Divácké publikum tvoří jak zaměstnanci věznice, tak i obvinění a odsouzení, umístění ve VV Brno. V průměru tak každé představení zhlédne přibližně stovka neplacících diváků. Divadelní představení Posel světla se uskutečnilo, stejně jako již v minulosti, se souhlasem samotných autorů bez nároku na autorské poplatky.

Vězeňkyně pomáhají nemocnicím

Dagmar Slaná

Občanské sdružení Kiwanis Ostrava se před časem obrátilo na vedení opavské věznice s žádostí o pomoc havířovské nemocnici. Nemocnice potřebovala větší množství obalů na polohovací pomůcky určené pacientům po těžkých úrazech nebo starým lidem, u kterých hrozí proleženiny. Pro nemocnici byla výroba většího množství těchto obalů velmi drahá, a proto oslovila občanské sdružení, které se zabývá charitativní činností.

Ředitel opavské věznice vyšel tomuto požadavku vstříc a umožnil dvěma odsouzeným ženám, aby ve svém osobním volnu bez nároku na odměnu tyto obaly začaly šít. Nové šicí stroje a látky byly zakoupeny ze sponzorských darů. První část obalů byla předána v červnu, druhou dostala nemocnice začátkem září. Vzhledem k tomu, že tím je potřeba nemocnice v Havířově naplněna, budou se další obaly šít pro Thomayerovu nemocnici v Praze.

Kromě obalů bude Thomayerova nemocnice dostávat i hadrové panenky, které mají děti velmi rády. Děti si je při příchodu do nemocnice samy pomalují, v nemocnici si s nimi hrají a pak si je mohou vzít s sebou domů...

Čtyři desetiletí Rýnovic

Monika Králová

V letošním roce uplynulo 40 let od založení Věznice Rýnovice. Počátek její činnosti je datován na 27. září 1968. Historie je úzce spjata s rozvojem automobilového průmyslu na Jablonecku. Tehdejší LIAZ, n.p. Jablonec nad Nisou, jehož hlavní závod 01 byl vystavěn v jablonecké části Rýnovic, měl nedostatek pracovních sil a dobré zkušenosti se zaměstnáváním vězňů. Již od poloviny 60. let pracovali nejen v hlavním závodu, ale i v dalších 9 pobočkách odsouzení z Věznice Liberec a Minkovice. Zájem o pracovní síly stoupal a bylo třeba vytvořit ubytovny pro zaměstnance z řad odsouzených.

Od roku 1965 začal Vojenský projektový ústav Praha pracovat na projektové dokumentaci k výstavbě ubytoven Ministerstva vnitra v areálu národního podniku Liaz. Projektový záměr byl připravován ve spolupráci s krajským investorským ústavem a samozřejmě se správou Sboru nápravně výchovného ústavu.

V červnu roku 1967 byl proveden geologický průzkum a započala výstavba ubytovny zvané Mini. Jednalo se o budovu asi pro 50 odsouzených, kteří pracovali v Liazu a tvořili tak celou jednu pracovní směnu. Lékařská

péče, strava, nákupy byly zajišťovány v prostoru národního podniku. Během 70. let byly postupně vystavěny budovy A, B, C a ošetřovna s oddělením pro výkon kázeňských trestů. Administrativní část věznice byla zpočátku v budově A, kde se nacházela i ubytovna pro zaměstnance, sklady a strážnice. Přesun do nově vystavěné administrativní budovy se uskutečnil začátkem 80. let.

Do zařízení byli vždy zařazováni odsouzení muži ze II. NVS. V roce 1989 bylo přemístěno do věznice asi 150 odsouzených III. NVS z NVÚ Valdice. V Rýnovicích byl pro ně připraven experimentální výkon trestu bez celového způsobu ubytování, který byl v tehdejší době pro III. NVS typický. V roce 1990 byl experiment ukončen a odsouzení se vrátili zpět do Valdic. V roce 1991 bylo zřízeno oddělení tzv. volné vazby, které bylo obsazováno vybranými obviněnými z věznice v Liberci. Oddělení výkonu vazby ukončilo svou činnost k 31. červenci 1996.

V minulosti fungovala ve věznici i některá specializovaná oddělení. Jednalo se o oddělení protialkoholní, protidrogové a dále o školské a vzdělávací středisko, které je součástí věznice dodnes. Počty vězňů v rýnovické věznici se pohybovaly kolem tisícovky odsouzených mužů.

Dnes je tato věznice profilována jako věznice s ostrahou. Kapacita je 482 vězňů, a i když je dlouhodobě kapacita překračována, zdaleka nedosahuje počtu odsouzených v minulosti. I nadále se věznice věnuje specializovanému zacházení. Pracuje zde několik specializovaných oddělení, zaměřených na drogově závislé, osoby s poruchou duševní a poruchou chování, prvotrestané i problémové odsouzené. Zaměstnanost se pohybuje kolem 60-70%. Vzhledem k nízké zaměstnanosti v regionu je však stále nutné se prioritně této oblasti věnovat a práci odsouzených nabízet místním podnikatelským subjektům. Na závěr nelze opomenout zdejší školské a vzdělávací středisko, které je součástí věznice již od roku 1983. Ročně zde získá výuční list v oboru obráběč kovů zhruba 40 odsouzených.

Věznice Drahonice oslavila své výročí nohejbalem

Jaromír Hykl

Konec srpna byl letos pro Věznici Drahonice významným obdobím. Ve dnech 28. a 29. srpna tu zaměstnanci oslavili padesáté výročí vzniku této západočeské věznice. Již od roku 1958 působí v tomto regionu zařízení, ve kterém vykonávají trest odnětí svobody odsouzení dříve zařazení do první nápravné výchovné skupiny a nyní do věznice s dohledem a s dozorem.

Oslavy výročí byly zahájeny již ve čtvrtek 28. srpna v 9.00 hod výkopem nohejbalového turnaje o Pohár ředitele Věznice Drahonice. Nohejbalové turnaje zaměstnanců věznic jsou v Drahonicích tradicí, a proto byla jakýmsi symbolem oslava výročí sportovním zápolením. Do Drahonic byla pozvána mužstva z věznice Oráčov a Nové Sedlo, tedy z věznic, s kterými byla Věznice Drahonice po dlouhá léta úzce spjata. Tuhé boje na kurtu skončily až téměř v 15 hodin a ředitel věznice vrchní rada plk. Jan Hoffman mohl předat ceny pro vítěze. Pohár a hlavní cenu si odvezlo mužstvo z Věznice Oráčov. Odměněna byla i všechna ostatní zúčastněná mužstva a všichni se shodli na tom, že největší odměnou bylo pro všechny to, že se mohli zaměstnanci více věznic zase jednou setkat, pohovořit si o společných problémech, zavzpomínat si a strávit tak příjemný den s přáteli ve sportovním duchu.

Druhý den oslav začal dopoledne příjezdem zástupců generálního ředitelství VS ČR v čele s prvním náměstkem generálního ředitele plk. Petrem Dohnalem a dalších hostů. Byli mezi nimi například zaměstnavatelé odsouzených, členové poradního sboru a další. Pro všechny návštěvníky byl připraveno drobné pohoštění a po prohlídce ukázek prací odsouze-

ných měli možnost projít celý areál věznice včetně ubytoven vězňů. Návštěvníci tak měli možnost porovnat drahonickou věznici s jinými zařízeními, případně si zavzpomínat na dobu, kdy sami ve věznici sloužili. Někteří z vysloužilých příslušníků věznici ne navštívili již řadu let, takže se mohli přesvědčit, co všechno se za tu dobu změnilo. Mnozí se netajili tím, že většina změn byla rozhodně k lepšímu. Po slavnostním obědě byla zahájena závěrečná část oslav, která se uskutečnila v kulturním domě v Lubenci. Slavnostního aktivu u příležitosti 50. výročí založení Věznice Drahonice se zúčastnili příslušníci a zaměstnanci, kteří neměli službu, a většina dalších hostů. Hosty oslav zaujalo vystoupení prvního náčelníka Věznice Drahonice

Oldřicha Janoucha, který je ve svých bezmála osmdesáti letech stále plný elánu a energie. Vyprávěl o své službě v Drahonicích. Dalším řečníkem byl první ředitel samostatné Věznice Drahonice a současný ředitel odboru výkonu vazby a trestu plk. Milan Hospodka. Také on rád vzpomíná na léta, která v našem kolektivu strávil. Rovněž další řečníci spojili svůj život nebo kariéru s naší věznicí. Shodovali se v tom, že si váží toho, že v Drahonicích mohli působit. Každý z hostů, kteří přišli společně se zaměstnanci oslavit výročí, dostal dárek v podobě knížky o dějinách drahonické věznice a navíc i drobný předmět vyrobený odsouzenými v rámci terapie nebo při práci v zájmových kroužcích. Zájímavé vázičky či drobná bižuterie a přívěsky tak každému poslouží jako vzpomínka na tento den.

Vyznamenání a ocenění

Součástí oficiální části aktivu bylo i předání ocenění zaměstnancům vězeňské služby i udělení mimoresortních ocenění. Za přínosnou spolupráci s věznicí a vězeňskou službou ČR byli oceněni ředitel SOU a SOŠ Podbořany Ladislav Grössl, ředitel VSH Slaný Igor Dvořák a rovněž starosta obce Lubenec Bohumil Peterka. Slavnostní aktiv uzavřelo vystoupení kapely Iši Baráka a Jirky Holubičky.

Věznice Drahonice patřila až do roku 2002 pod vedení Věznic Syrovice, Nové Sedlo a naposledy Oráčov. Od ledna roku 2002 je věznice samostatným subjektem. Padesátileté dějiny drahonické věznice přibližuje příležitostná publikace Tak šel čas, kterou vydala Vězeňská služba ČR. Autorem knihy je tým zaměstnanců Věznice Drahonice v čele s tiskovým mluvčím věznice a pedagogem volného času Jaromírem Hyklem.

Odolovské hračky přinášejí radost

Věznice Odolov patří mezi sponzory již šestého ročníku sportovních her Krakonošova zahrada, které 4. září uspořádal Ústav sociální péče pro mládež v Markoušovicích nedaleko Trutnova pro stacionáře a speciální školy z okolí. Odolovská věznice věnovala pořádajícímu ústavu malou kolekci dřevěných hraček, které vyrobili odsouzení v dřevomodelářském kroužku věznice. Celé odpoledne se na ploše areálu v Pavlovicích, kde se akce konala, neslo po vzoru uplynulé olympiády v duchu sportovních her. Nasazení a nadšení sportovců v Havlovicích bylo srovnatelné s nadšením olympioniků v Pekingu a v disciplínách, jakými byly například hod do dálky, běh, ruské kuželky, byly výkony velmi vyrovnané.

Není to poprvé, kdy hračky vyrobené odsouzenými věznicemi Odolov našly svoje místo právě mezi těmi, kterým budou ku prospěchu i k radosti. Pro zúčastněné bylo kromě sportovních her připraveno nejen bohaté občerstvení, ale i ukázka kynologického kroužku a závěrečná diskotéka. Nebylo vítězů, nebylo poražených, byla jen radost a dobrá nálada.

Vězeňská strava včera a dnes

Soňa Haluzová

Již odedávna je známo, že kvalita, pestrost i množství stravy v mořeplavbě, v armádě, na dalekých cestách ale i vězeňství významně ovlivňuje morálku zúčastněných. Proto se vždy, v minulosti i dnes, věnovala otázkám stravy, ubytování či výstroje vězňů velká pozornost.

Dobové prameny hradu Špilberk, jehož prostory a zejména kasematy sloužily jako kruté vězení od roku 1783 až do roku 1858, se otázkám stravování vězňů věnují poměrně důkladně: „Na výživu vězňů dostávala správa věznice z komorní pokladny částku 4 krejcarů na osobu a den. Dodávku potravin, dříve zajišťovanou vojskem, si musel vrchní profous zajistit sám. Rovněž bylo třeba zajistit vaření teplé stravy, na kterou měli odsouzení nárok pouze 3 x týdně, a to v neděli, úterý a čtvrtek. V ostatní dny dostávali pouze jednu a půl libry chleba,“ (libra – cca půl kilogramu).

I tehdy však vězni projevovali nespokojenost s vězeňskou stravou. V prosinci roku 1783 například vězni žádali, aby si mohli sami vařit, což jim bylo povoleno. K vaření byl vždy vybrán jeden z každé cely, který byl také pověřen nákupy. Samozřejmě vše probíhalo pod přísným dohledem ustanoveného dozorce. Vařilo se na topeništích mezi celami.

Po dokončení přestavby kasemat na vězení byla v jedné místnosti u vězeňské chodby zřízena kuchyně, kde v jediném měděném kotli vařili dva vybraní vězni pod dozorem ve výše uvedené tři dny teplou stravu. Chléb se nakupoval z vojenského zásobovacího skladu a maso dodávala třikrát týdně vdova po brněnském řeznickém mistru Terezie Komárková už naporcované na předepsané půllibrové kusy (asi ¼ kg). Maso se pak v kuchyni vařilo v kotli spolu s příkrmem, kterým byly obvykle

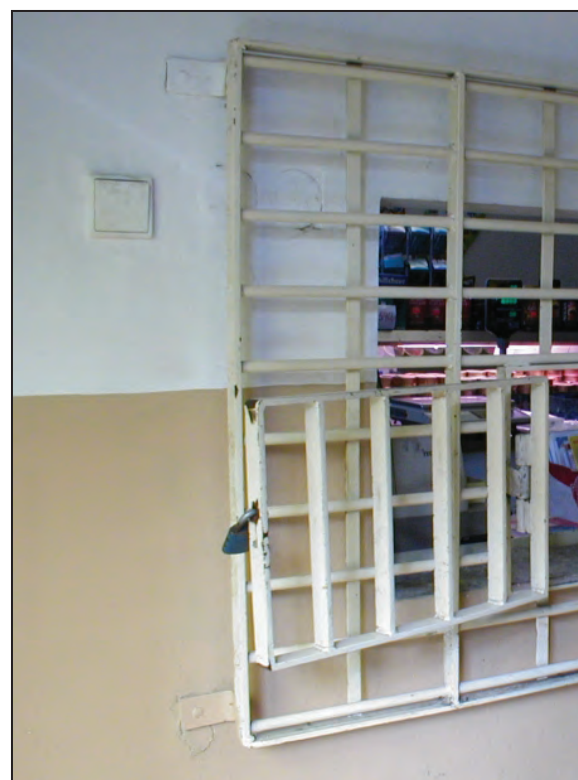
kroupy nebo luštěniny, zejména hrách, případně jejich směs, i jiná zelenina. K teplému masitému pokrmu dostávali vězni stejnou dávku chleba jako v bezmasé dny. Jídlo se podávalo přímo na celách až k večeru, po návratu vězňů z práce, a to do misek z pálené a zakuřované černé hlíny.

Chléb a voda

I vězni tehdejší doby byli diferencováni: vězňové odsouzení k nejtěžšímu trestu - doživotí - byli odsouzeni i k omezené stravě o vodě a chlebu. Voda byla jediným nápojem pro všechny kriminální vězně bez rozdílu. Doživotně odsouzení však nedostávali žádnou masitou a teplou stravu, jediným pokrmem jim byl pouze chléb v předepsané dávce, u některých i snížené na pouhou libru denně. Pouze nemocní vězni směli dostávat podle rozhodnutí lékaře teplou stravu každý den. Doživotně odsouzení měli od roku 1786 jako prevenci proti rozšířeným kurdějím, způsobovaným nedostatkem vitamínu C, dostávat předepsanou dávku čerstvého kysaného zelí. Tato výjimka - stejně jako špetka soli k vodě - patřila však spíše do oblasti léčiv než potravy. Stravování vězňů se podstatně měnilo i v té době, zejména po nastoupení císaře Leopolda II. na trůn, který několika dekrety v letech 1790 - 1792 zlepšil postavení vězňů všech skupin. Ti pak dostávali denně jeden žejdlík silné polévky a třikrát týdně ještě další teplý pokrm. Nejtěžší zločinci v tyto dny dostávali pouze vařené luštěniny bez masa, ostatní půl libry

vařeného masa s příkrmem. Dávka chleba zůstala zachována - v bezmasé dny jen s polévkou dvě libry, v ostatní jeden a půl libry.

Domácí řád pro věznici c.k. zemského soudu v Brně z roku 1883 se také věnuje v § 5 vězeňské stravě. Hovoří mimo jiné i o tom, že i tehdy si vězni mohli zajistit stravu z vlastních prostředků, a to včetně alkoholu. „Uvěznění vyšetřovanci a osoby k jednoduchému vězení odsouzené si smějí celou stravu aneb jednotlivá jídla z prostředků svých anebo z prostředků svých příbuzných zaopatřiti. Tato zvláštní strava musí se však z hospodářství věznice bráti, a smí zahrnovati v sobě toliko následující požitky v následujícím množství:

3 ½ decilitru kávy, mléka nebo polévky, mimo to 140 gramů chleba nebo bílého pečiva ke snídani

3 ½ decilitru polévky a dvě jiná jídla, 140 gramů chleba aneb bílého pečiva a 7 decilitrů piva nebo 3 ½ decilitru vína k obědu

3 ½ decilitru polévky a druhé jídlo, mimo to 140 gramů chleba nebo bílého pečiva a 7 decilitrů piva aneb 3 ½ decilitru vína k večeři.

Zaopatří-li si vězeň toliko chléb aneb jednotlivá jídla ze soukromých prostředků, odpadá za to chléb ze stravy vězniční,“ vyplývá z domácího řádu. Domácí řád pro c.k. trestní ústav pro muže Kartouzy z roku 1884 dále doplňuje: „Ve 12 hodin se vydává oběd a čerstvá voda. Před jídlem se každý trestanec pomodlí, což se děje ve společenství za předříkávání otce světnice.“

Jak je tomu dnes

Současná vězeňská strava vychází z hodnot a podmínek, které odpovídají udržení zdraví. Přihlíží se i ke zdravotnímu stavu, věku a obtížnosti vykonané práce. K základní stravě normě, která činí 48 Kč na osobu a den, jsou pak dle nároku poskytovány přídavky - např. pro pracující nebo pro mladistvé. Jen na základě lékařské indikace a doporučení může vězeň dostávat stravu dietní, která se také připravuje ve vězeňské kuchyni Vazební věznice Brno za dohledu nutriční terapeutky, která určuje zejména technologické postupy a počítá energetickou hodnotu jídel. V úvahu připadají diety diabetické,

výživné, bílkovinné, bezlepkové, žaludeční a nebo nízkotučné. Při přípravě stravy se dle možností přihlíží i k požadavkům kulturních a náboženských tradic vězněných osob. Jedná se zejména o požadavky na muslimskou stravu (denně se jedná v průměru o 16 porcí) a požadavky na stravu vegetariánskou. Speciální vegetariánská strava se však v brněnské věznici nepřipravuje, ale je možné dle sortimentu se přizpůsobit např. tím, že místo paštiky vězeň dostane sýr. Obviněným a odsouzeným se poskytuje pravidelná strava třikrát denně (z toho dvakrát denně strava teplá s výjimkou neděle). V případě eskorty dostávají vězni na cestu studenou stravu včetně nápoje.

Vězeňská strava se připravuje ve vězeňské kuchyni Vazební věznice Brno, kde kromě pěti občanských zaměstnanců pracuje i 16 odsouzených ve třísměnném provozu. Pro zaměstnání ve vězeňské kuchyni mají přednost odsouzení, kteří jsou vyučeni v příslušném oboru anebo v oboru pracovali a mají praktickou zkušenost. Strava, včetně diet, se po přípravě rozváží na jednotlivá oddělení, kde je vydávána prostřednictvím chodbařů z řad odsouzených přímo do cel. Strava je z várnic podávána na umělohmotných talířích červené barvy nebo v červených umělohmotných tabletech. Z jídelního náčiní mají k dispozici vězni jen hliníkové lžíce. Ty si příležitostně přibrušují do tvaru nože, což je ale zakázáno. Obviněným, kterým není umožněna v cele vlastní příprava čaje nebo kávy, se poskytuje dvakrát denně vřelá voda na přípravu nápojů, zpravidla jednou dopoledne a jednou odpoledne.

Řídká polévka vězně zlobí
O pestrosti připravované současné stravy svědčí např. i množství a sortiment potravin, které byly v jednom květnovém týdnu ve Vazební věznici Brno v kuchyni spotřebovány pro přípravu stravy (v průměru je ve VV Brno 600 vězněných osob denně): 134 kg brambor, 110 kg cibule, 40 kg hlávkového zelí, 240 kg pomerančů, 66 kg jablek, 334 litrů mléka, 170 kg hladké mouky, 115 kg mouky hrubé, 1045 bochníků chleba (1200 g), 12 200 rohlíků, 115 kg cukru, 140 kg vepřové plece, 220 kg hovězího masa, 56 kg salámu Junior, 102 kg

párků, 320 kg rýže, 190 kg těstovin, 20 kg čočky, 50 kg fazole bílé a 1370 vajec. Tento výčet samozřejmě není úplný.

I když je příprava a kvalita stravy věnována skutečně velká pozornost, stížnosti na stravu ze strany vězněných osob se čas od času objevují. Každá taková stížnost je důsledně prošetřena, neboť je známou skutečností, že např. malý počet nudlí v polévce může být tou pověstnou jiskřičkou, která může nakonec i zažehnout velký oheň. Např. počátkem měsíce června 2008 na oddělení psychiatrie vězeňské nemocnice VV Brno bouchal třicetiletý obviněný hlavou o zem a o zeď a jako důvod svého počínání uvedl právě nespokojenost s obědem. Většina stížností je ale po prošetření shledána jako neoprávněná. „Vězňové by chtěli mít na talíři každý den maso a k tomu třeba víc zeleniny, nebo dezert. Jenže my musíme v první řadě vyjít s přísným stravním limitem,“ uzavírá vedoucí referátu stravování a výživy Vazební věznice Brno Dagmar Rylichová.

Použité zdroje:

Milena Flódrová a kolektiv : Kasematy Špilberk
Domácí řád pro věznici c.k. zemského soudu v Brně (1883)
Domácí řád pro c.k. trestní ústav pro muže Kartouzy (1884)
Vnitřní řád pro obviněné Vazební věznice Brno (2007)

ICPA: Deset let zkušeností

Vězeňská služba byla v říjnu hostitelem desáté výroční konference Mezinárodního sdružení vězeňských a nápravných zařízení (ICPA)

Téma jubilejní desáté konference: Deset let zkušeností. Konference se z globálního hlediska zamyslí nad vývojem vězeňství během uplynulého desetiletí a pokusí se podívat se na možný vývoj, který bude ovlivňovat práci ve vězeňství v nadcházejících letech. Konference nabídne unikátní pohled na vše, co vězeňské společnosti považuje za současné i potenciální problémy z pohledu samotného oboru i společnosti, a umožní účast řadě vedoucích odborníků v oblasti vězeňství, působících ve veřejném i soukromém sektoru nebo zastupujících nevládní organizace.

Vězeňským odborníkům konference dále nabízí komplexní fórum, v jehož rámci mohou diskutovat o problémech společného zájmu a podělit se o ty nejlepší zkušenosti. Plenární zasedání s účastí známých mezinárodních přednášejících vytvoří vhodnou atmosféru pro intenzivní diskuse v tematicky zaměřených skupinách. Konference se zúčastní řada penologických odborníků a vězeňských pracovníků z mnoha zemí, představitelé hostitelské organizace v čele s generálním ředitelem Ludkem Kulou a další hosté. Součástí programu konference budou také exkurze do českých vězeňských zařízení a různé společenské a kulturní akce.

Mezinárodní sdružení nápravných a vězeňských zařízení, známé spíše pod zkratkou ICPA (International Corrections and Prisons Association), je relativně mladá mezinárodní organizace sdružující státy, organizace i jednotlivce působící v oblasti justice, zejména však v souvislosti s vězeňstvím, a to ze státního i soukromého sektoru a nevládních organizací. Samo ICPA je nevládní organizací se širokou a stále se rozvíjející mezinárodní působností se statutem zvláštního poradního orgánu Hospodářské a sociální rady OSN - Economic and Social Council of the United Nations (ECOSOC). Dnes je v jeho rámci sdruženo více než 800 členů z více než 50 zemí.

Myšlenka na založení sdružení se zrodila v červnu roku 1998 z iniciativy tehdejších generálních ředitelů vězeňských služeb Kanady Ole Ingstrup a Izraele Amose Azaniho. První

a zároveň ustavující zasedání nového sdružení se konalo v září téhož roku v kanadské Ottawě. Od té doby se v různých zemích pravidelně pořádají výroční konference, tradicí je poslední říjnový týden. Je ctí pro Českou republiku a Vězeňskou službu ČR, že za místo konání jubilejní 10. výroční konference byla zvolena Praha.

ICPA každoročně oceňuje osoby, jejichž přínos v oblastech svého působení považuje za zásadní a mimořádné. VS ČR se i zde dostalo mezinárodního uznání, neboť v roce 2003 obdržela na konferenci v Miami hlavní ocenění ICPA za celoživotní přínos tehdejší generální ředitelka Kamila Meclová, v loňském roce byl pak v Bangkoku oceněn bývalý 1. náměstek generálního ředitele Bohuslav Burdziejewicz, tentokrát za přínos v oblasti vzdělávání a pomoci různým zemím při jejich úsilí v oblasti reformování jejich vězeňských systémů.

V čele ICPA stojí prezident a výkonný ředitel (v současné době zastávají tyto funkce bývalý generální ředitel skotské Vězeňské služby Tony Cameron a Ed Wozniak, rovněž ze skotské Vězeňské služby). Činnost ICPA je řízena několika výbory s mezinárodním zastoupením, přičemž podíl jednotlivých kontinentů je realizován prostřednictvím mezinárodních viceprezidentů pro tyto kontinenty.

Dosavadní vývoj ICPA je dokladem vhodně pojatého mezinárodního profesního sdružení a lze očekávat jeho další rozvoj, zejména v oblasti spolupráce se soukromým sektorem a nevládními organizacemi.

Mezinárodní sdružení nápravných a vězeňských zařízení (ICPA)

Mezinárodní sdružení nápravných a vězeňských zařízení (ICPA) bylo založeno v listopadu roku 1998. Posláním sdružení je přispívat k bezpečnosti veřejnosti a zdravější společnosti prosazováním a umožňováním nejlepších praktik ve věznicích i ve společnosti. Jeho cílem je podporovat a posilovat spolupráci mezi jednotlivci, institucemi, organizacemi a sdruženími, která se zajímají o vězeňství a trestní právo; podporovat nejlepší praktiky; organizovat konference, semináře a workshopy s cílem výměny nejlepších praktik (sdružení např. nedávno získalo grant NATO na zorganizování konference o terorismu); stát ve středu šíření informací a literatury z oblasti různých aktivit a výzkumu; a podporovat spolupráci a iniciativy mezi různými oblastmi společného zájmu.

Za necelé desetiletí se ICPA vyvinulo od ideje ve vlivné sdružení se silnou členskou základnou pocházející ze zhruba 80 zemí a s přibližně 650 členy a pořádá vysoce ceněné výroční konference, kterých se účastní více než 300 delegátů.

V roce 2004 se stal prezidentem Sdružení Tony Cameron, bývalý generální ředitel Skotské vězeňské služby.

Na ICPA, neziskovou organizaci sídlící v současnosti v Kanadě, se z mezinárodního hlediska pohlíží jako na přední mezinárodní organizaci působící v oblasti vězeňství, která nabízí unikátní fórum složené ze zástupců vězeňství, alternativních sankcí, veřejného i soukromého sektoru a zástupců vyspělých i rozvíjejících se zemí.

ICPA je řízeno mezinárodním Výborem ředitelů, v současnosti z 12 různých oblastí. Sdružení uvítá každého, kdo pracuje ve vězeňství nebo na ministerstvu spravedlnosti, ale také zástupce alternativních sankcí.

Výhody zapojení ICPA do CDPA/CDAP

ICPA představuje mimořádně účinný způsob koordinace mezinárodních kontaktů v oblasti trestních a justičních záležitostí, neboť má kvalitní spojení na nejvyšší úrovni s příslušnými klíčovými místy ve všech svě-

tadílech.

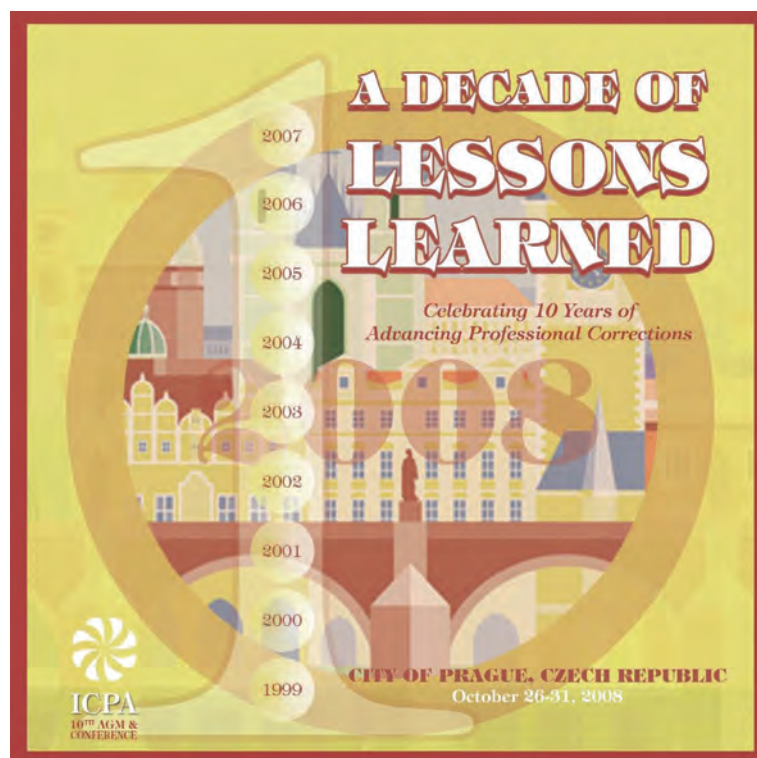
ICPA bylo založeno řadou zemí s cílem fungovat jako sdružení vězeňských odborníků, věnovat se zlepšování úrovně globálního chápání a profesionalizaci tohoto sektoru. ICPA je přesvědčeno, že posilování profesionality a kompetencí vězeňských zaměstnanců má podstatně pozitivnější dopad na vězeňské podmínky a na lidské zacházení s vězni než jiné druhy aktivit. Sdružení není tedy organizací lobující za práva vězňů, je zde proto, aby poskytlo obecné a zajištěné fórum pro výměnu idejí, technologií a nejlepších praktik v oblasti vězeňství.

V průběhu uplynulých let vytvořilo Sdružení příručku pro příslušníky mírových sil přicházející do styku s vězeňstvím a Základní výcvikový manuál pro vězeňské zaměstnance; vyvinulo plánovací manuál (pro vězňice) a v letech 2006/07 řídilo podpůrné aktivity v Gruzii a Barbadosu. Sdružení se hodlá zapojit do programu školení vedoucích pracovníků čínské vězeňské služby, na kterém se bude podílet řada evropských vězeňských škol.

ICPA podporuje spolupráci a iniciativy mezi různými oblastmi společného zájmu, výměnné stáže a studijní pobyty v různých oblastech zájmu. Kde to pro hledání funkčních řešení problémů vězeňství a trestního práva považujeme za důležité, podporujeme účast obětí trestných činů, rodin pachatelů, dobrovolných organizací i jiných oblastí veřejnosti. Snažíme se zkvalitnit vzdělávání veřejnosti, zvýšit její porozumění pro vězeňství a více ji vtáhnout do vězeňských záležitostí.

ICPA je nevládní organizací s postavením zvláštního poradního orgánu Hospodářské a sociální rady Spojených národů (ECOSOC).

Sdružení má mezinárodní program udělování ocenění, který zohledňuje záslužné projekty nebo příspěvy ke zkvalitňování praktik v oblasti zacházení s vězni a jejich opětovnému za-

členění do společnosti; alternativním sankcím; výcviku a rozvoji vězeňství. Existují rovněž dvě ocenění odměňující mimořádnou práci pro Sdružení. ICPA zahrnuje odborné skupiny pro ty, kteří pracují jako vedoucí, v oblasti alternativních sankcí, výcviku a vzdělávání, výzkumu, i v soukromém sektoru.

Komunikace

Sdružení vydává každé čtyři měsíce věstník nazvaný Advancing Corrections (Rozvíjíme vězeňství), který je distribuován v papírové i elektronické podobě přibližně 30 000 zájemců z oblasti vězeňství. Na webových stránkách Sdružení je rovněž zóna pouze pro členy, která slouží ke zjednodušení výměny informací mezi členy ze všech zemí.

Členství

V současné době jsou členy Sdružení vězeňské služby řady zemí (Nizozemsko, Irsko, Belgie, Norsko, Skotsko a Švédsko) a tři generální ředitelé jsou členy Výboru ředitelů ICPA. Podrobnosti o členství v ICPA lze nalézt na jeho webových stránkách (www.icpa.ca).

Praha 2008

9. výroční konference Sdružení se konala v thajském Bangkoku a zúčastnilo se jí přibližně 320 delegátů ze 48 zemí. Poslední výroční konference, v pořadí již desátá, se uskutečnila v Praze ve dnech 26. - 31. října 2008, kdy bylo Sdružení hostem Vězeňské služby České republiky. Tématem této konference bylo: Deset let zkušeností.

Milan Jirku
Radomír Macků

Sexuologická léčba během výkonu trestu

Smysluplnost výkonu trestu odnětí svobody u odsouzených, kteří se dopustili sexuálního deliktu v důsledku svých osobnostně determinovaných odlišných sexuálních preferencí, tedy vlivem sexuální deviace. U těchto odsouzených totiž samotný výkon trestu odnětí svobody nemá téměř žádný vliv na snížení rizika možné recidivy sexuálně motivované trestné činnosti.

Dalším důvodem pro zřízení specializovaného oddělení byla snaha po snížení celkové nákladovosti péče o tyto klienty, kdy souběhem nařízeného ochranného léčení s výkonem trestu odnětí svobody, respektive zahájením léčby již ve výkonu trestu, se podstatnou měrou zkracuje následná doba pobytu klienta v civilních léčebnách po výkonu trestu odnětí svobody. Odsouzený má tedy možnost zahájit nařízenou ústavní léčbu již v průběhu výkonu trestu, její dokončení a následná přeměna ochranného léčení na formu ambulantní však probíhá až v civilním zařízení. Důvodem, proč není možné provést přeměnu ústavní formy na formu ambulantní již v průběhu výkonu trestu, je skutečnost, že za současných legislativních podmínek není možné ve výkonu trestu provést tzv. ověřovací fázi léčby, která spočívá v postupném propouštění jedince do jeho původního prostředí. Tato fáze je možná až v civilním zařízení.

Koncepce činnosti specializovaného oddělení vychází ze standardů léčebné péče ve specializovaných sexuologických pavilonech civilních psychiatrických léčeben a je modifikována pro vězeňské podmínky. Odsouzený umístěný v tomto oddělení vykonává souběžně nepodmíněný trest odnětí svobody ve věznici s ostrahou a zároveň má možnost se podrobit speciálnímu terapeutickému zacházení v podmínkách režimové léčby. Cílem pobytu v tomto oddělení je úspěšně a bezproblémově absolvovat uložený trest a současně zahájit úvodní část

ochranné ústavní sexuologické léčby, tzv. náhledovou fázi a minimálně půl roku před propuštěním i medikaci. Základním kritériem pro zařazení do specializovaného oddělení je nařízení výkonu ochranného sexuologického léčení vydané příslušným soudem a souhlas odsouzeného se zařazením do speciálního programu zacházení. Další podmínkou pro zařazení je trvalý pobyt na území ČR.

Podstata léčby spočívá v terapeutickém ovlivňování jedince, které je zaměřeno především na změnu postojů a způsobů jednání. V první etapě vedeme jedince k vytvoření náhledu vlastní problematiky a jeho motivaci k terapii. Výchozím odborným podkladem pro zahájení léčby je vyšetření lékařem - specialistou s atestací z psychiatrie a sexuologie (pro vězňice smluvně zajištěno ze sexuologického oddělení FN u Svaté Anny v Brně pod vedením MUDr. Růženy Hajnové a MUDr. Zuzany Švehlákové). Sexuolog má k dispozici rozsudek a znalecký posudek, který byl v rámci soudního projednávání na odsouzeného vypracován.

Léky jen se souhlasem

Ve specializovaném oddělení Věznice Kuřim má sexuolog možnost provádět další potřebná vyšetření (např. PPG - phalloplethysmograf, monitorování hladiny testosteronu, jaterní testy a další.). Je uplatňována komplexní terapie, která spočívá v psychoterapeutickém vedení odsouzeného, a pokud odsouzený projeví souhlas, i far-

makoterapeutický útlum hormonální aktivity. Farmakologická část léčebného programu je plně v kompetenci lékaře sexuologa, který je rovněž garantem průběhu ochranného léčení a z hlediska úspěšnosti se také vyjadřuje k průběhu léčby u konkrétních klientů a odpovídá na případné dotazy soudů. Léky jsou aplikovány zásadně jen na základě kvalifikovaného souhlasu odsouzeného, nelze k tomu klienty nutit. U klientů užívajících tyto léky je nutné sledovat aktuální výši hladiny testosteronu a zajistit, aby případně nedošlo ke zdravotnímu poškození vlivem jejího nadměrného snížení. Odsouzený je informován o průběhu léčby, je obeznámen s podstatou své sexuální deviace i s účinky aplikovaných farmak. Sexuolog ordinuje pravidelně jedenkrát týdně se zdravotní sestrou a za přítomnosti psychoterapeutů (psychologa a vychovatele-terapeuta). Psychoterapeutická složka vychází z komunitního systému. V podmínkách výkonu trestu se jedná o systém režimový. Jeho součástí je dodržování všech povinností odsouzených. Důraz je kladen na aktivitu, osobní odpovědnost a jejich motivaci. Psychoterapeutická část léčebného programu je v kompetenci psychologa specializovaného oddělení a probíhá pod supervizí lékaře sexuologa a externího klinického psychologa PhDr. Marcely Langové-Sindelářové. V rámci skupinové psychoterapie se pracuje na vytváření a upevňování náhledu na spáchanou trestnou činnost a vlastní deviaci, na vytváření

možných strategií zvládnání deviantního puzeň v krizových situacích, na posilování nedevariantních sexuálních preferencí tam, kde je to možné, a na schopnost nahlížet na svoji trestnou činnost z pozice oběti, včetně schopnosti empatie. Použití jednotlivých postupů a technik je podřízeno potřebám konkrétních klientů, kteří jsou v té době členy skupiny. Lze tedy říci, že i v rámci skupinových sezení se snažíme o individuální přístup v nejvyšší možné míře. Z hlediska teoretického rámce poskytované psychoterapeutické péče je možné tento terapeutický přístup označit za eklekticko-integrativní.

Skupinová psychoterapie je v odůvodněných případech dle potřeby doplňována individuální psychoterapií, podpůrnou psychoterapeutickou péčí, motivačními pohovory, odbornými konzultacemi a poradenstvím. Je třeba zdůraznit, že sexuální devianti jsou z terapeutického hlediska nejnáročnějšími klienty. Proto je žádoucí, aby terapeuti byli vzhledem ke svým zkušenostem ve své práci schopni účelné a smysluplné integrace rozmanitých psychoterapeutických postupů různých terapeutických škol a směrů tak, aby mohli průběh terapií co nejvíce přizpůsobit skutečným potřebám klientů, rovněž i specifickým podmínkám výkonu trestu.

Léčba prací

Spolupracující odsouzení mají, kromě povinných terapeutických aktivit, umožněno maximální zapojení do zájmové činnosti a jsou přednostně zařazováni do zaměstnání na pracovišti specializovaného oddělení. Tato skutečnost pozitivně ovlivňuje rozhodování odsouzených, zda spolupracovat na své léčbě již v době výkonu trestu, či nikoliv. Pracující odsouzený má totiž po ukončení trestu a nástupu do léčebny nárok na nemocenskou dávku. U nespupracujících odsouzených se opakovaně řeší jejich postoj k léčbě a je jim dána možnost svůj negativní postoj během výkonu trestu změnit a aktivně se zapojit do léčebného programu.

Od roku 2004 je specializované oddělení rozděleno na dvě části:

- a) část, kde jsou ubytováni odsouzení, kteří na své léčbě spolupracují či projevuují zájem spolupracovat,
- b) část, kde jsou ubytováni odsouzení, kteří nespupracují, odmítají přiznání si spáchání trestného činu a tím i deviace nebo odkládají spolupráci na léčbě až na dobu po výkonu trestu v léčebně.

Plánovaná ubytovací kapacita specializovaného oddělení ve Věznici Kuřim je v současné době 54 spolupracujících odsouzených. Od roku 1998 do dnešního dne prošlo a prochází léčením 233 sexuálních deviantů s nařízenou ochrannou sexuologickou léčbou. Efektivní se jeví zahájení specifické práce s odsouzenými nejméně jeden rok před koncem trestu či termínem podmíněného propuštění, nejdéle dva roky před koncem trestu či termínem podmíněného propuštění. U delších trestů dochází ke ztrátě motivace. Efektivitu léčby jsme zjišťovali katamnestickým šetřením ve spolupráci s civilním zařízením (sexuologické oddělení FN u Svaté Anny) k 1. lednu 2008. Úspěšnost léčby je patrná ve srovnání počtu recidiv odsouzených, kteří započali léčbu již ve věznici, a počtu recidiv u odsouzených, kteří prošli léčbou v civilním zdravotnickém zařízení. Dle našich katamnestických zjištění sexuální devianti, kteří započali sexuologickou léčbu již ve výkonu trestu, recidivovali sexuálně podmíněnou trestnou činností v 5 %.

Z hlediska efektivy léčby se nám vzhledem k výše uvedenému jeví zahájení sexuologické léčby již ve výkonu trestu a její následné dokončení v civilním zařízení jako účelnější, neboť vede k výrazně nižší recidivitě, než-li je tomu u standardního výkonu trestu a ponechání léčby až na dobu po výkonu trestu. Rovněž dochází k výraznému snížení doby pobytu v civilním léčebném zařízení, v průměru asi o půl roku. To přispívá k významným ekonomickým úsporám, nemluvě o tom, že klienti se mohou také dříve vrátit ke svým rodinám a úspěšně reintegrovat do společnosti.

Na základě našich desetiletých zkušeností se nám jeví možnost zahájit výkon nařízeného ochranného léčení sexuologického již v průběhu výkonu trestu jako zdařilé opatření, které významně přispívá k průběhu léčby sexuálních deviantů jako kontinuálnímu procesu.

Deset let sexuologické léčby v Kuřimi

Celé desetiletí působí za zdmi věznice Kuřim tým specialistů, kteří se podílejí na zahájení výkonu soudně nařízeného ochranného léčení sexuologického u vězňenských osob. K tomuto výročí bylo nedávno uspořádáno pracovní setkání, kterého se zúčastnili lékaři z Fakultní nemocnice u sv. Anny, odborníci z léčeben, zástupci generálního ředitelství, specializovaných oddělení výkonu trestu čtyř věznic a zástupci poradního sboru věznice Kuřim. Mezi čestné hosty patřil europoslanec. doc. MUDr. Jaroslav Zvěřina, CSc., kterému je problematika sexuologické léčby profesně velmi blízká. V průběhu setkání byly předneseny příspěvky vztahující se jak k zacházení s vězni během výkonu trestu, tak i k následné léčbě v psychiatrických léčebnách. Odborníci tak diskutovali o efektu činnosti specializovaného oddělení, který je především ekonomický, protože díky práci našich specialistů se zkracuje délka pobytu léčených osob v léčebnách. Přínos je i morální, dle katamnestického výzkumu dochází k recidivě (sexuálně motivované) pouze u pěti procent klientů, kteří vykonávali trest ve specializovaném oddělení. Ke konci setkání se diskutovalo o tom, jak celý systém léčby, hlavně legislativně, zefektivnit a do budoucna dostat na úroveň vyspělých evropských zemí.

Milan Novotný

Náročnosť práce s mladistvými odsúdenými

V tomto príspevku by som sa rád podelil s čitateľmi Českého vězeňství o mojich nových skúsenostiach po roku pôsobenia v ÚVTOS pre mladistvých Sučany vo funkcii riaditeľa ústavu. Chcem Vám priblížiť náročnosť práce s mladistvými odsúdenými, so snahou vyvolať prípadnú diskusiu, resp. získať informácie o skúsenostiach a názoroch v prezentovanej oblasti od kolegov z Českej republiky.

plk.PhDr. Juraj Bačík

Počas môjho viac ako 26 ročného pôsobenia vo väzenstve som mal možnosť pracovať v rôznych funkciách, za rôznych podmienok i okolností, takmer so všetkými kategóriami obvinených a odsúdených, s výnimkou odsúdených žien. Myslím si, že je to dostatočne dlhá doba a rozsah činností na to, aby som mohol vyriešiť určité premisy, aby som mohol porovnávať.

Nie je mojím cieľom znižovať náročnosť a úroveň práce iných. Naopak, som presvedčený, že každá práca je náročná a ťažká, ak sa vykonáva zodpovedne a svedomite. Chcel by som len reagovať na niektoré názory a vyslovené myšlienky, že mladiství odsúdení sú vlastne deti, ktoré sa dajú „hravo zvládnuť“.

Charakteristika osobnosti mladistvého páchatela jednoznačne preukazuje, že ide o kategóriu jedincov, ktorá je problematická v mnohých aspektoch. V osobnosti sa prejavuje výrazná dynamickosť pod vplyvom obrovského množstva energie, veľmi častá vzdorovitosť, odpor voči autoritám, výbušnosť, nepredvídateľnosť konania, agresivnosť, bezcitnosť, ale aj precitlivosť a výrazné zmeny nálad. V správach sú jasné črty ako vulkanizmus, túžba po nezávislosti, dobrodružstve, čoraz vyšší je výskyt alkoholových a drogových závislostí...

Navyše vo výkone trestu odňatia slo-

body pôsobia na mladistvých odsúdených trvalé záťažové situácie, ktoré spôsobujú vyvolanie alebo ďalší rozvoj porúch osobnosti. Týmto situáciami sú najmä záťaž vyvolaná stratou slobody a odlúčenie od primárnej rodiny, frustrácia dôležitých sociálnych potrieb dospievajúcich, konfliktné interpersonálne vzťahy v skupinách odsúdených, pesimistická perspektíva, devastácia organizmu drogou, ale najmä záťaž vyvolaná búrlivými hormonálnymi zmenami v organizme dospievajúcich a abstinencia heterosexuálnych vzťahov.

Mladiství odsúdení na rozdiel od dospelých sú ešte nevyzretí, nevyhranení, neustálení. Nie je u nich ustálené najmä sociálne, hodnotové a mravné nastavenie osobnosti. U väčšiny mladých ľudí sa ušľachťuje koncom adolescencie. Časť juvenilných delikventov v tom období opúšťa kriminálnu dráhu a naopak, u časti predisponovaných dochádza k trvalej fixácii antisociálnych nastavení, delikventných noriem a postojov. Tým u nich vzniká charakteristický predpoklad recidivovania pre ďalší dospelý vek. Dospelí odsúdení majú už väčšinou vytvorený určitý životný stereotyp, návyky a dá sa predpokladať spôsob ich konania, sú ustálenejší a vyhranenejší.

Ďalej si treba uvedomiť dôležitý fakt, že v ústave pre mladistvých odsúdených sú obsiahnuté prakticky všetky tri stupne stráženia. Sú tu umiestne-

ní mladiství odsúdení za spáchanie trestných činov od spoločensky najmenej závažných a nebezpečných až po tie najzávažnejšie a najnebezpečnejšie, vrátane úmyselných vražd. Z praxe všetci dobre poznáme trend posledného obdobia, že čím je páchatel násilného trestného činu mladší, tým je spôsob vykonania tohto trestného činu bezohľadnejší, bezcitnejší a brutálnejší. Stačí len zalistovať v nedávnej minulosti a spomenúť si na medializované kauzy mladistvých delikventov.

Je len samozrejmé, že táto bezohľadnosť, bezcitnosť a brutalita sa prejavuje aj následne počas samotného výkonu trestu. Je to evidentné najmä z charakteru, povahy riešených konfliktov a priestupkov, nedovolennej a trestnej činnosti mladistvých odsúdených, resp. mimoriadnych udalostí v ústave. Najčastejšie, takmer denne sa stretávame s enormným poškodzovaním až ničením stavebno-ubytovacieho zariadenia, šikanovaním, bitkami, krádežami a výnimkou nie je ani vydieranie či sexuálne násilie.

Z hľadiska efektívnosti zaobchádzania s mladistvými odsúdenými zohráva dôležitú úlohu najmä ich ľahká ovplyvniteľnosť. Väčšinou konajú pod vplyvom momentálnych podnetov, bez racionálneho zváženia následkov svojho konania, bez ohľadu kto na nich pôsobí a kto podnet vyvolá. Personál zaobchádzajúci s mladistvými odsúdenými má na svoju činnosť obmedzený čas, nemôže na nich priamo vplyvať nepretržite počas celého dňa. Tým sa vytvára priestor pre podnety a pôsobenie iných, najmä bezprostredného okolia a to sú ďalší mladiství delikventi. Pod vplyvom tejto skupiny sú „sľuby, zaprisahávanie a plač“ odsúdeného, ktoré vyjadril pred pedagógom, razom zabudnuté a odsúdený koná a správa sa úplne v rozpore so svojimi predošlými sľubmi a zámermi.

Následkom uvedených faktov sa personál ústavu mnohokrát dostáva do situácie, keď sa im ich vlastná práca a vynaložené úsilie zdá neefektívne, bezzmyselné, hrozí strata entuziazmu, optimizmu, v krajných prípadoch až urýchljeného profesionálneho „vyhorenia“.

Preto príslušníkom a zamestnancom, ktorí pracujú s kategóriou mladistvých odsúdených, každodenne sa stretávajú s uvedenými problémami a dokážu i za týchto neľahkých podmienok zabezpečovať plnenie účelu trestu odňatia slobody v ústave, patrí uznanie a vďaka.

Prípadné názory a reakcie prosím zasielať na adresu: bacikj@zvjs.sk. Som presvedčený, že budú podnetom na ďalšie skvalitnenie a progresívny postup v našej práci. Ďakujem.

Švýcarští odborníci v Česku

npor. Mgr. Dagmar Roztočilová

Mgr. Michal Petras

PhDr. Václav Jiříčka

Na základě podzimní návštěvy byl se švýcarskými partnery a hostiteli naplánován ojedinělý třídní odborný seminář v České republice. Cílem bylo představit více než dvěma desítkám vybraných psychologů a vychovatelů-terapeutů z českých věznic koncepty terapeutického zacházení s pachateli závažných trestných činů v kantonu Curych.

Seminář se uskutečnil ve dnech 7. až 9. dubna 2008 v Institutu vzdělávání VSČR ve Stráži pod Ralskem pod vedením šéfa Psychologicko-psychiatrické oddělení věznice Pöschwies v Regensdorfu Franka Urbanioka a jeho dvou kolegů – terapeutů, Carole Kherfoucheové a Ueliho Christoffela. Realizační tým semináře ve složení Milan Hospodka, Eva Biedermannová, Michal Petras a Václav Jiříčka měl možnost během trvání semináře se s kolegy a jejich metodami hlouběji seznámit.

Terapie zaměřená na delikt

V návaznosti na trendy posledních let se zacházení s pachateli závažné trestné činnosti v anglosaských zemích přizpůsobilo především kognitivně-behaviorálním modelům. Jejich poněkud strnulá a jednostranná používání však často vede k opomíjení terapeutického potenciálu a stává se mechanickým. Výsledkem bývá adaptace odsouzených na výkon trestu a dovedné využívání systému nastaveného soudy či policií, avšak sebenáhled na vlastní jednání jakožto základní předpoklad změny postojů a chování může být přehlížen. V kontinentální Evropě, kde převládají dynamické a hlubinně orientované koncepty, bývá naopak zanedbávána

vána práce s trestným činem. Úspěch klinického přístupu tak zůstává právě jen na subjektivní klinické úrovni, na úkor návratu žádoucího chování a propojení s deliktem a otázkou viny. U obou modelů si psychiatrický tým v čele s doktorem Urbaniokem klade otázku: „Působí stávající koncepty proti riziku recidivy a chrání tak společnost před opětovným selháním propuštěných pachatelů?“ Vzhledem k tomu, že odpověď není zcela jednoznačná, vyvinuli curyšští odborníci vlastní model. Ten je založený na standardizovaném hodnocení rizik odsouzeného, na němž navazují terapeutické programy orientované na prevenci recidivy. Základní a povinnou součástí programu zacházení jsou speciální terapeutické intervence. Tyto velmi specifické, na delikt orientované techniky jsou zacíleny na dvě oblasti, jež si lze podle Urbanioka představit jako dvě misky vah: zvýšení schopnosti sebekontroly na jedné a snížení motivace ke spáchání deliktu na druhé.

Rekonstrukce deliktu

Na semináři Urbaniok představil dvě z celkem šestnácti definovaných základních technik: rekonstrukci deliktu a práci s fantazií. Účastníci workshopu jednotlivé prvky nacvičovali

rozdělení do malých skupin. I zkušební psychoterapeuti se mohli přesvědčit, že ovládnutí technik není samozřejmé, a na základě předchozích psychoterapeutických kompetencí a osobních zkušeností je třeba si je osvojit. Reálná rekonstrukce deliktu není pak pouze několikahodinovým vyprávěním odsouzeného o spáchaném trestném činu, ale systematickým dlouhodobým procesem, který se postupně ve stále subtilnějších detailech vrací k okolnostem trestného činu. Při tom jsou sledovány reakce delikventa a poskytována mu zpětná vazba. Sleduje se rovina behaviorální, kognitivní a emocionální, dále tělesné a smyslové vnímání. Terapeut přitom vychází z předpokladu, že ke zvýšení schopnosti sebekontroly vede senzibilizace, včasné rozpoznání rizikové situace, labeling a relevantní znalosti a kompetence. Naproti tomu ke snížení motivace ke spáchání deliktu vede korektivní emoční zkušenost spolu s integrací kognitivní a afektivní složky vnímání. Nechybí ani nácvik preventivních strategií.

Přínos metody

Odhlédnuto od konkrétní švýcarské terminologie nejde o žádné zcela nové metody psychoterapie. Rekonstrukce deliktu vychází zejména

z technik gestaltu, práce s fantazií a staví na psychodynamických přístupech. Právě to se ale nelíbí mnoha odpůrcům, zejména z klinické oblasti, kteří nepovažují zacházení s odsouzenými za zvláštní psychoterapeutickou disciplínu a celý koncept odmítají. Podle Urbanioka ale terapie i kalkulace rizik dosahují výrazně vyšší efektivity, zakládají-li se na diferencovaných konceptech, zohledňujících specifické, avšak vždy standardně definovatelné elementy spáchaného deliktu. Jeho metoda je výjimečná svým integrativním a přísně systematickým přístupem, který dává pachatelům závažných trestných činů možnost konfrontovat se s vlastním chováním, city a myšlením. Výsledek? Tito lidé mohou být v konečném důsledku propuštěni dříve a s nižším rizikem recidivy, než by tomu bylo za běžných okolností. Postřehy a zkušenosti ze semináře vyzkoušel liberecký psycholog Václav Jiříčka v praxi. „Při využití některých z prezentovaných technik bylo pro mne překvapivým zjištěním, jak může být důkladně provedená rekonstrukce deliktu pro klienta úlevná,“ říká Václav Jiříčka. Jednalo se přitom o odsouzené, kteří spáchali závažné trestné činy, jako jsou vraždy nebo znásilnění, a v rámci dosavadního, v jednom případě dlouholetého výkonu trestu, o něm nikdy předtím nehovořili, ani k tomu nebyli nikým vyzváni. „V několika případech teprve nyní přijali vinu a trest, jež předtím několik let odmítali a nechápali,“ dodává liberecký psycholog. To se nyní zdá být dobrým začátkem pro budování preventivních strategií. „Forenzní terapie jsou přitom zcela jednoznačně

primární prevencí, neboť snižují riziko recidivy a tím zabraňují novým trestným činům. Ano, dobrá praxe, ne jen teorie,“ dodává Jiříčka. Spolupráce se švýcarskou stranou by měla pokračovat i v budoucnosti. Především se plánuje podzimní studijní návštěva několika českých odborníků oddělení doktora Urbanioka v Curychu. Tématem bude oblast hodnocení rizik a následná práce na jejich snížení. Pro české vězeňství je důležitá zkušenost se švýcarskou metodou FOTRES, protože i v České republice se vyvíjí podobný nástroj s názvem SARPO 1 (Souhrnná analýza rizik a potřeb osob). Zkušenosti z vývoje takových instrumentů jsou i přes legislativní rozdíly vždy velmi

cenné. Studijní cesta se uskuteční v době, kdy by měly být známy první výsledky analýzy dat ze skončené pilotáže hodnotícího nástroje SARPO 1. Tento projekt bude následně modifikován pro potřeby penitenciárního systému a o možnosti jeho využití pro své potřeby se bude rozhodovat i Probační a mediační služba ČR. Praktické poznatky a rady týmu doktora Urbanioka tak mohou být zásadním impulsem, jak ve vývoji dále pokračovat. Cílem obou instrumentů je totiž identifikovat zejména rizikové klienty, aby jim mohlo být cíleně a diferencovaně poskytnuto zacházení v odpovídající intenzitě, zaměřené na snížení jejich budoucí nebezpečnosti a na úspěšnou reintegraci.

Zacházení s odsouzenými s nařízenou ústavní léčbou

Během výkonu trestu odnětí svobody je odsouzený povinen podrobit se vnitřnímu řádu věznice, který kromě jiného vymezuje druh a obsah činností. Tyto činnosti jsou pro jednotlivé skupiny odsouzených buď povinné nebo dobrovolné a jsou součástí zacházení s odsouzenými. Okruh konkrétních činností, kterých je odsouzený povinen se zúčastnit nebo které může vykonávat, jsou stanoveny v programu zacházení.

Programy zacházení jsou zakotveny v zákoně o výkonu trestu odnětí svobody č. 169/1999 Sb., dále je upravuje vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody a metodický list ředitele odboru výkonu vazby a výkonu trestu Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky č. 2/2000.

Program zacházení se zpracovává odsouzenému již v nástupním oddělení a to na základě zpracované komplexní zprávy o odsouzeném. Komplexní zpráva je shrnutím dostupných podkladů k osobě odsouzeného, výsledků posouzení odsouzeného ze strany speciálního pedagoga, psychologa, lékaře, sociálního pracovníka a vychovatele. Při zpracování programů zacházení se přihlíží k délce trestu, charakteristice osobnosti a příčinám trestné činnosti.

Smyslem programu zacházení je dosažení účelu výkonu trestu a je základní formou cílevědomého a komplexního působení na odsouzeného.

Program zacházení je zaměřen na:

1. Vytváření podmínek pro zmírnění záporného dopadu věznění na psychický stav odsouzeného v průběhu celého jeho pobytu ve vězení.
2. Vytváření předpokladů k nalezení odpovídajícího pracovního zařazení po návratu do občanské společnosti.
3. Vytváření předpokladů pro získání návyků trávení volného času způsobem uspokojujícím obecně i zvláštní potřeby odsouzených a zároveň neodporujícím běžným normám společnosti a jejím zákonům.
4. Vytváření předpokladů k pochopení nutnosti vlastního aktivního přístupu odsouzených při řešení životních situací bez únikových a agresivních reakcí.
5. Sociální výcvik resp. nácvik sociálních dovedností, zaměřený zejména na problematiku agresivního chování vězňů.

Program zacházení obsahuje konkrétně formulovaný cíl působení na odsouzeného, jehož smyslem je posun v hodnotové orientaci odsouzeného. Program zacházení je členěn na aktivity pracovní, vzdělávací, speciálně výchovné, zájmové a na oblast utváření vnějších vztahů. Tyto aktivity jsou prostředky obsahující metody zacházení s odsouzeným směřující k dosažení stanoveného cíle programu zacházení. Program zacházení je v závislosti na vývoji osobnosti odsouzeného a na změnách v jeho chování a jednání dle potřeby aktualizován. Naplnění cíle programu zacházení jednotlivého odsouzeného sexuálního devianta se hodnotí pravidelně jednou za 3 měsíce.

Jestliže si odsouzený nezvolí žádnou z nabízených alternativ programů zacházení, jeho přístup k výkonu trestu je pasivní, je zařazen do minimálního programu zacházení, který je stanoven vnitřním řádem věznice. Jeho základ tvoří pracovní činnosti odpo-

vídající zdravotnímu stavu odsouzeného zaměřené na práce potřebné k zajištění každodenního provozu věznice (úklidové práce v oddělení, pomocné práce ve vězeňské kuchyni a pomocné práce při úklidu a údržbě venkovních prostor věznice), dále individuální zájmová činnost (četba, sledování televizních pořadů, navštěvování knihovny, samostudium, sportovní činnosti v době vycházek), v neposlední řadě dodržování Vnitřního řádu Věznice Kuřim.

Cíle programů zacházení odsouzených s nařízenou OLS ústavní jsou zaměřeny především na:

- zapojení se do výkonu ochranné léčby (u těch, kteří mají zájem spolupracovat)
- vytváření si náhledu na trestnou činnost a deviaci (zejména u nespolupracujících)
- aktivní přístup k výkonu trestu (pracovní činnosti i mimo práci za mzdu)
- smysluplné využívání volného času (volnočasové aktivity)
- udržení a prohlubování vztahů se sociálním zázemím

K dosažení uvedených cílů směřují již uvedené aktivity programu zacházení (pracovní, vzdělávací, zájmové, speciálně výchovné, oblast utváření vnějších vztahů), které jsou následující:

Speciálně výchovné aktivity

Tato část programu zacházení je zaměřena na aktivity související s nařízenou OLS ústavní. Obsahuje zejména činnosti terapeutické, relaxační, poradenské a lékařské. V rámci speciálních výchovných aktivit si odsouzený buduje postupně náhled na trestnou činnost a deviaci, získává informace a prohlubuje vědomosti

o problematice deviace a s ní spojené léčbě. Odsouzený se postupně vyrovnává se svou trestnou činností a s nařízenou OLS ústavní. Při skupinových terapiích dochází k poznání trestné činnosti spoluvězňů, k vzájemnému pochopení a s tím je také spojené vzájemné spolužití v oddělení. V případě, že se vyskytnou psychické problémy spojené s postojem odsouzeného k trestné činnosti a deviaci, popřípadě problémy v ro-

dině (úmrť v rodině, rozvod apod.), bývá odsouzený na návrh psychologa umístěn do tzv. krizového oddělení. Tam bývá zpravidla 14 dnů nebo takovou dobu, která je nezbytně nutná k jeho psychickému vyrovnání. V tomto oddělení můžeme nalézt i odsouzeného, který má krátce před propuštěním z výkonu trestu a následným přemístěním do příslušné léčebny.

Odsouzení se zúčastňují těchto speciálně výchovných aktivit zajišťovaných následujícími odborníky:

• Lékařská ordinace, vyšetření	lékařka sexuoložka, klinická psychologka, zdravotní sestra, psycholog, vychovatel, terapeut
• Skupinová psychoterapie	psycholog
• Individuální psychoterapie	psycholog
• Pohybová výchova	speciální pedagog
• Pracovní výchova	pedagog volného času
• Terapeutické pohovory	psycholog, spec. pedagog, vych.ter.
• Muzikoterapie-relaxace	psycholog
• Komunity	s pracovníky oddělení
• Relaxace	psycholog
• Sociálně-právní poradenství	sociální pracovník

Vzdělávací aktivity

Vzdělávání je ve vězeňském prostředí součástí socializace odsouzeného, jde o dosažení kognitivní vybavenosti osobnosti (osvojené vědomosti, dovednosti, postoje, hodnoty, normy), která se formuje prostřednictvím vzdělávacích procesů. Do vzdělávacích aktivit jsou vybíráni odsouzení na základě doporučení specialistů, vlastního zájmu, schopností a délky trestu. Významné je používání moderních didaktických pomůcek, včetně třeba počítačů, videopřehrávačů či DVD přehrávačů. Didaktické pomůcky využívají jak učitelé teoretických předmětů, tak i vyučující odborné výchovy. Vyučující teoretických předmětů však tyto pomůcky používají ve větší míře, jelikož odborná výuka probíhá přímo na specializovaných pracovištích. Udržet zájem odsouzených je velmi těžké, protože s každým sebemenším neúspěchem (sociální zázemí, výkon trestu, náladovost a podobně) motivace ke studiu klesá. Nabídka vzdělávacích aktivit je navíc dále omezena možnostmi věznice.

Odsouzení se účastní následujících vzdělávacích aktivit a vedou je tyto specialisté:

• Český jazyk	speciální pedagog
• Angličtina - indiv.	speciální pedagog
• Společenská výchova	speciální pedagog
• Přírodopisný kroužek	pedagog volného času
• Kynologický kroužek	pedagog volného času
• Myslivecký kroužek	pedagog volného času
• Kroužek vaření	pedagog volného času
• Sebeobslužné činnosti:	
Praní	pedagog volného času
Žehlení	pedagog volného času
• Kroužek výpočetní techniky	vychovatel

Odsouzení mají dále možnost zapojit se do vzdělávání v rámci ŠVS zřízených v jednotlivých věznicích a to buď formou rekvalifikačních kurzů, nebo absolvováním nabízených učebních oborů. Do těchto forem vzdělávání se odsouzení s nař. OLS ústavní mají možnost zapojit před zahájením léčby, nebo po ukončení skupinové psychoterapie a dalších povinných aktivit.

Zájmové aktivity

Tyto aktivity zaujímají největší zastoupení ze všech nabízených možných aktivit. Jde zejména o volnočasové aktivity, jejichž smyslem je rozvoj osobnosti, upevňování zdraví, překonání pasivní konzumace, rozvoj kreativity, orientace na sociální kontakt a společné prožívání volného času (skupinové aktivity), v neposlední řadě uvolněnost, zábava a odreagování se. Důraz je kladen na smysluplné využívání volného času odsouzeného v průběhu výkonu trestu a poté rovněž po propuštění. Odsouzený si může zvolit aktivity, které ho nejvíce zajímají nebo ty, o nichž je přesvědčen, že v nich může dosahovat dobrých výsledků. Jde zejména o sportovní aktivity, které v odsouzených vzbuzují zdravou soutěživost a houževnatost, které může využít i v civilním životě. Jiné zájmové aktivity připravují odsouzeného na praktické činnosti nebo jej rozvíjí v kulturní oblasti. Ne zřídka se také stává, že je do věznice pozvána hudební skupina. Odsouzení si mohou též nacvičit nějaké vystoupení, které předvedou spoluvězňům.

Odsouzení se zúčastňují následujících zájmových aktivit pod vedením těchto specialistů:

• Rukodělný kroužek PT	pedagog volného času
• Kroužek šití	pedagog volného času
• Poslechový kroužek	pedagog volného času
• Modelářský kroužek	pedagog volného času
• Výtvarné techniky	pedagog volného času
• Hudební kroužek	pedagog volného času
• Kroužek stolního tenisu	vychovatel
• Videokroužek	vychovatel
• Kroužek šipek	vychovatel
• Atletický kroužek	vychovatel
• Šachový kroužek	vychovatel
• Nohejbalový kroužek	vychovatel
• Stolní hry - „Dáma“	vychovatel
• Kondiční cvičení	navádí příslušní dozorcí

Pracovní aktivity

Odsouzení se zúčastňují prací potřebných k zajištění každodenního provozu věznice (úklid kuchyně, úklid venkovních prostor ve střežené části věznice, v zimním období odstraňování sněhu apod.), formou tzv. rajonů se podílejí na zajištění pořádku v oddělení, někteří odsouzení jsou rovněž zaměstnáni u soukromých subjektů za mzdu. Zaměstnávání odsouzených sexuálních deviantů ovšem zůstává problémem. Tito lidé získávají pracovní možnosti pouze ve střežené části věznice, výjimku získal zatím jeden odsouzený, který ve věznici pracoval jako ekolog a měl povolen vstup i do nestřežené části. Lze konstatovat, že zaměstnat odsouzeného sexuálního devianta mimo areál věznice je velmi složité a proto u této skupiny odsouzených nedochází k takovému zvyšování zaměstnanosti, které bychom si představovali.

Odsouzení se zúčastňují těchto pracovních aktivit:

- MG Slovakia s.r.o.
- A.S.A.
- Fikar
- Ekolog
- Údržba - stolařství
- Kovolit
- SIMBA
- Pracovní terapie
- úklid střežené části věznice
- úklid jídelny odsouzených

Část programu zacházení týkající se oblasti utváření vnějších vztahů je zaměřena především na podporu udržení sociálního zázemí, zejména pak na upevňování a prohlubování kontaktu s osobami blízkými. Odsouzení mají možnost telefonického, písemného a návštěvního kontaktu s těmito osobami. V případě potřeby a zájmu odsouzeného je jim poskytována individuální poradenská činnost formou pohovorů.

Aktivním přístupem k plnění programu zacházení získává odsouzený náhled na svoji trestnou činnost a na sexuální deviaci, která mu byla diagnostikována, což umožňuje zkrátit čas potřebný k léčbě v civilním zařízení, a tím i snížit celkové náklady na léčbu vynakládané.

Ve vztahu k vězeňské problematice lze termín program zacházení nahradit pojmy jako reedukace, resocializace či převýchova. Pokud to doba výkonu trestu odnětí svobody dovolí, má PZ rozvíjet osobní smysl pro zodpovědnost a podporu takových postojů a dovedností, které odsouzeným pomohou k reintegraci po návratu do společnosti a zvýší pravděpodobnost, že tyto osoby povedou po propuštění soběstačný život v mezích platných zákonů.

Kvalita naplňování programu zacházení je ovlivněna organizací, počtem personálu a jeho odbornou úrovní a z podstatné části i materiálním zabezpečením. Od těchto podmínek se odvíjí i rozsah a četnost nabízených aktivit. Vytvoření materiálních podmínek je závislé na financování z prostředků uvolňovaných z rozpočtu věznice pro zabezpečení kulturně výchovné a vzdělávací činnosti s odsouzenými. Dále jsou to pak finanční prostředky poskytované generálním ředitelstvím Resortního programu prevence kriminality a resortního programu protidrogových opatření. Do oblasti materiálního zabezpečení patří též vyčlenění prostor, zajištění materiálu, náčiní, nářadí a pomůcek potřebných pro praktické naplňování jednotlivých oblastí programu zacházení.

Vzdělávací, terapeutické, pracovní a zájmové aktivity mají své pevné místo v programu zacházení, jehož účelem je usnadnit odsouzenému vstup do civilního života. Získané zkušenosti by tyto kroky měly usnadnit hlavně při hledání zaměstnání, v osobním a rodinném životě, rovněž dávají větší možnost lépe se orientovat ve společnosti. Tak jako mnoho klientů tuto možnost nevyužije a vrací se zpět k trestné činnosti a následně do vězeňských zařízení, tak u jiných získané dovednosti svůj účel splní a pomohou jim k opětovnému úspěšnému začlenění do společnosti po výkonu trestu odnětí svobody.

Zájem o návštěvu Mírova byl obrovský

V sobotu 20. září 2008 byla slavnostně otevřena výstava k 150. výročí zahájení provozu Věznice Mírov. Současně byla v tento den od odpoledních hodin věznice poprvé částečně zpřístupněna veřejnosti. Zájemci, kteří měli to štěstí a bezplatnou vstupenku na prohlídku věznice získali, si mohli prohlédnout první nádvoří, výstavu Historie a současnost hradu a věznice Mírov, která je umístěna v kostele sv. Markéty, dále nahlédnout na 2. nádvoří, navštívit sklepení a projít se pod hradbami kolem celého opevnění.

Každou skupinu návštěvníků doprovázeli průvodci z řad pracovníků věznice, kteří účastníky prohlídky seznamovali s historií objektu a odpovídali na jejich dotazy. Zájem o vstup do věznice byl po oba víkendové dny obrovský, takže nebylo možné všechny návštěvníky uspokojit a řada z nich tedy odcházela zklamaná.

Situace v pondělí 22. září 2008 již byla mnohem klidnější, většina z návštěvníků vstupenku získala. Nedostalo se asi na stovku zájemců, ale ti přijeli na Mírov až po 16,00 hodině.

Poskytování informací ve vězeňství

Michaela Tumová

(Pokračování z minulého čísla)

Postup při podávání a vyřizování žádostí o informace, soudní přezkum vydaných rozhodnutí

Každá fyzická či právnická osoba zájímající se o činnost Vězeňské služby České republiky má právo podat žádost o poskytnutí informace dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím (dále jen „zákon“ nebo „zákon o informacích“). Žádost se podává ústně (i telefonicky) nebo písemně, či prostřednictvím sítě nebo služby elektronických komunikací. Vyřizováním podaných žádostí je ředitel věznice povinen pověřit některého ze zaměstnanců, do jehož kompetence bude spadat nejenom samotné vyřizování žádostí, nýbrž i jejich evidence a pořizování záznamu o postupu při poskytování informace. Vzhledem k tomu, že jde o vysoce kvalifikovanou práci předpokládající znalosti právních i vnitřních interních aktů (nemluvě o judikatuře obecných soudů), nelze než doporučit, aby pověřená osoba byla dostatečně vzdělaná nejenom v oblasti právní úpravy, ale i v organizační a personální působnosti konkrétní věznice. Na úřední desce věznice je povinnost zveřejnit telefonické či emailové kontakty na pověřené osoby a adresu elektronické podatelny, kam mohou oprávněné osoby svoje žádosti zasílat.

Jaká žádost je relevantní?

Pro podání žádosti není předepsán žádný formulář. Z žádosti musí být zřejmé, kterému povinnému subjektu je určena, kdo jej činí a že se žadatel domáhá poskytnutí informace ve smyslu zákona. Žadatel je povinen ke své žádosti doplnit identifikační údaje o své osobě (pokud se jedná o fyzickou osobu, uvede v žádosti jméno, příjmení, datum narození, adresu místa trvalého pobytu nebo, není-li přihlášen k trvalému pobytu, adresu bydliště a adresu pro doručování, liší-li se od adresy místa trvalého pobytu nebo bydliště; právnická osoba uvede název, identifikační číslo, adresu sídla a adresu pro doručování, liší-li se od adresy sídla). Žádost musí být jasná a srozumitelná, nesmí být formulována příliš obecně, tj. musí být zřejmé, jaká informace je požadována. V případě, kdy žádost neobsahuje zákonem stanovené náležitosti, presumuje se, že není podána ve smyslu zákona a připouští se věc odložit. Je-li žádost učiněna elektronicky, musí být podána prostřednictvím elektronické podatelny věznice. Pokud adresa elektronické podatelny není zveřejněna, postačí podání na jakoukoliv elektronickou adresu věznice.

Vyřízení nebo odmítnutí žádosti

Pozitivním a očekávaným rozhodnutím povinného subjektu je samozřejmě poskytnutí informace v souladu se žádostí ve lhůtě nejpozději do 15 dnů ode dne přijetí žádosti nebo ode dne jejího doplnění. Zákon vyžaduje v § 4 odst. 3 formu poskytnutí informace dikcí „poskytuje se ve formátech a jazycích podle obsahu žádosti o poskytnutí informace“. Chce-li tedy žadatel kopii dokumentu na papíře, musí mu být v této podobě poskytnuta a nepostačuje pouhý výpis. V jiném formátu nemusejí povinné subjekty informaci poskytnout, pokud by pro ně byla taková změna nepřiměřenou zátěží. Zákon stanoví i pravidlo, podle kterého může povinný subjekt odkázat žadatele na zveřejněnou informaci, čímž se odstraňuje zbytečná administrativa, která by vznikla s vyřizováním žádosti o poskytnutí informace, jež je veřejně dostupná. Zákon však stanoví povinnost, aby i zveřejněná informace byla na požádání poskytnuta individuálním vyřízením žádosti (zde zákon chrání žadatele, kteří nemají přímý přístup ke zveřejněné informaci).

Další možností, kterou lze vyřídit podanou žádost o informace, je její odložení z důvodu, že požadovaná informace se nevztahuje k působnosti povinného subjektu, což je nutné sdělit do 7 dnů ode dne doručení žádosti žadateli. Odložení žádosti není rozhodnutím a není možné proti němu podat opravný prostředek (odvolání).

V případě, že povinný subjekt shledá, že žádost je nesrozumitelná, je formulována příliš obecně či není zřejmé, jaká informace je požadována, vyzve žadatele ve lhůtě 7 dnů od podání žádosti, aby ji upřesnil, a pokud tak neučiní, povinný subjekt rozhodne o odmítnutí žádosti dle správního řádu.

Brání-li nedostatek identifikačních údajů o žadateli postupu vyřízení žádosti o informaci, povinný subjekt vyzve žadatele ve lhůtě do 7 dnů ode dne podání žádosti, aby žádost doplnil; nevyhoví-li žadatel této výzvě do 30 dnů ode dne jejího doručení, žádost odloží.

Pokud věznice shledá, že žádosti o informace nelze vyhovět, byť i jen zčásti, je povinna ve lhůtě pro vyřízení žádosti vydat rozhodnutí o odmítnutí žádosti, popřípadě o odmítnutí části žádosti, s výjimkou případu, kdy žádost odloží. Řízení budou vedena dle správního řádu, čímž má být zaručeno, že účastníci řízení budou mít přiznána procesní práva účastníka správního řízení (např. navrhnout důkazy, vyjádřit se ke všem skutečnostem, popř. nahlížet do spisu apod.). Nicméně dle mého názoru nebudou řízení o odmítnutí žádosti toliko formalizovaná jako „klasická“ správní řízení. Neboť jediným účastníkem řízení bude nejspíše pouze žadatel o informaci, je nadbytné nařizovat ústní jednání a pořizovat protokol o jednání či provádět dokazování v rámci řízení.

Bohužel se v praxi často stává, že k odmítnutí žádosti dochází ryze neformálním způsobem jako např. sdělením ve formě dopisu, telefonátem či taktickým úkonem – nesdělením informací bez vydání správního rozhodnutí. Takové správní akty jsou samozřejmě právně vadné, neboť nesplňují zákonné náležitosti, tj. výrok, odůvodnění a poučení o odvolání a z tohoto důvodu jsou odvolacími orgány popř. soudy rušena. Na tomto místě je nezbytné nutně uvést převládající názory soudů, která uvádí,

že není rozhodující, jak je akt správního orgánu označen, nebo jestli je vůbec nějak označen, ale to, že tímto aktem správní orgán autoritativně zasahuje do právní sféry fyzické či právnické osoby. Vždy je tedy rozhodující věcný obsah aktu. Pro samotné projednání věci před soudem není tedy určující, že správní orgán vyřídil věc neformálním přípisem v domnění, že není jeho povinností vydat rozhodnutí v určité procesní formě.

Opravné prostředky

Zákon umožňuje žadateli, který není spokojen se způsobem vyřízení své žádosti, aby využil k vymáhání svých práv opravné prostředky zakotvené v § 16 a § 16a zákona o informacích, tj. odvolání a stížnost na postup při vyřizování žádosti o informace (pro lepší srozumitelnost dále jen infostížnost). O opravných prostředcích rozhoduje nejlépe nadřízený orgán povinného subjektu, přičemž v podmínkách Vězeňské služby je tímto orgánem v případě odvolání proti rozhodnutí vydaných jednotlivými věznicemi Generální ředitelství Vězeňské služby.

a) Odvolání

Pro snazší pochopení platné právní úpravy odvolání je dle mého názoru nezbytná alespoň zevrubná znalost dřívější úpravy platné do 22.3.2006. V tehdy platném ustanovení § 15 odst. 4 zákon stanovil tzv. fiktivní rozhodnutí, které spočívalo v té skutečnosti, že pokud orgán ve lhůtě pro vyřízení žádosti neposkytl informace či nevydal rozhodnutí o odmítnutí žádosti, mělo se za to, že vydal rozhodnutí, kterým informace odepřel. Proti tomuto rozhodnutí bylo možno podat odvolání do 15 dnů ode dne, kdy uplynula lhůta pro vyřízení žádosti. Tato jistě dobře míněná konstrukce vyvolala zpočátku nemalé a neočekávané komplikace, které ovšem postupem času vyřešila konstantní judikatura. Fiktivní rozhodnutí byla totiž v rozhodování o žalobách proti nečinnosti správního orgánu soudy rušena s odůvodněním, že jsou nepřezkoumatelná pro absolutní nedostatek důvodů. Přirozeně byla pak jako nicotná, s poukazem na zásadu „non bis in idem“ (doslovný překlad: „ne dvakrát o téže věci“), rušena též rozhodnutí vydaná po uplynutí lhůty, tedy po nastalé fikci negativního rozhodnutí. Ojediněle se vyskytl případ, kdy rozhodnutí bylo vydáno ve věci, kde se žádosti o informaci vyhovovalo. Rovněž zde šlo o akt nicotný, protože podle zákona o svobodném přístupu k informacím se rozhodnutí vždy vydávají pouze v případě odepření přístupu k informacím. Zmíněnou novelou z roku 2006 byla fikce odstraněna a nápravu má v případě nečinnosti nadále zjednat institut stížnosti. Stávající právní úprava odvolání, která již naštěstí nepočítá s možností fiktivního rozhodnutí, zakotvuje tento právní institut obdobně jako jiné veřejnoprávní předpisy. Orgán, který napadené rozhodnutí vydal, může o odvolání proti němu rozhodnout sám (autoremedura), pokud odvolání v plném rozsahu vyhoví a spolu s rozhodnutím o odvolání poskytne žadateli požadovanou informaci. Pokud věznice nevyřídí odvolání žadatele autoremedurou, předloží odvolání spolu se spisovým materiálem nadřízenému orgánu ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení odvolání, přičemž nadřízený orgán rozhodne o odvolání do 15 dnů ode dne předložení odvolání povinným subjektem. Proti rozhodnutí odvolacího orgánu je dále přípustný soudní přezkum rozhodnutí správního orgánu, pokud má žadatel zato, že byl rozhodnutím správního orgánu zkrácen na svých právech (viz níže).

b) Infostížnost

Žadatel může infostížnost podat pouze v případech, kdy nesouhlasí s tím, že jej věznice místo poskytnutí informace odkáže na zveřejněnou informaci, nebo že mu do 15 dnů od podání žádosti či jejího doplnění neposkytne informaci ani nevydá rozhodnutí o odmítnutí žádosti. Rovněž může žadatel podat tuto stížnost v případech, kdy mu byly požadované informace poskytnuty jen částečně, aniž by věznice vydala o zbytku žádosti rozhodnutí o odepření informací. Vzhledem k tomu, že v rezortu ministerstva spravedlnosti se informace poskytují bez poplatku, nepřichází v úvahu i další zákonný důvod infostížnosti, a to nesouhlas s výší úhrady požadovanou v souvislosti s poskytováním informací a stanovenou povinným subjektem.

Stížnost se podává u povinného subjektu, a to do 30 dnů ode dne, kdy žadateli bylo doručeno oznámení o odkazu na zveřejněnou informaci nebo sdělení, že žádost byla odložena, protože se požadované informace nevztahují k působnosti povinného subjektu. O stížnosti rozhoduje nadřízený orgán na základě předloženého spisového materiálu do 15 dnů ode dne, kdy mu byla předložena, pokud povinný subjekt nerozhodne sám tzv. autoremedurou. Nadřízený orgán může rozhodnout tím, že postup věznice potvrdí, nebo nařídí, aby povinný subjekt poskytl informaci sám, popř. usnesením věc převezme a poskytne informaci sám, nebo vydá rozhodnutí o odmítnutí žádosti.

Pro úplnou srozumitelnost je nutné dodat, že infostížnost má zákonem danou zcela samostatnou speciální legislativní úpravu a z tohoto pohledu je ji nutné rozlišit od stížnosti podané ve smyslu § 175 správního řádu. Jde o dvě zcela samostatné právní formy, které se však v praxi často zaměňují nebo oprávněným subjektům splývají.

c) Ochrana proti nečinnosti

Určitou procesní ochranu proti nečinnosti věznice, tj. v případě, kdy nebylo vydáno rozhodnutí o odmítnutí žádosti, dává žadateli o informaci ustanovení § 80 správního řádu. Základní zásady činnosti správních orgánů vycházejí především z rychlosti řízení tak, aby nedocházelo k průtahům v řízení a byly dodrženy základní zásady procesní ekonomie. Ochrana před nečinností dává nadřízenému orgánu legální možnost ingerence do rozhodnutí podřízeného orgánu, který v zákonné lhůtě nekonal, ač ze zákona k tomu byl povinen. Nadřízený orgán učiní potřebná opatření proti nečinnosti, a to i z moci úřední bez návrhu oprávněných osob, zejména je oprávněn nařídit oprávněnému subjektu, aby ve stanovené lhůtě zjednal nápravu. V praxi však k tomu řízení dochází zpravidla na základě žádosti subjektu, který se domáhá poskytnutí informace.

Soudní přezkum rozhodnutí povinného subjektu

Teprve po vyčerpání řádných opravných prostředků je možné domáhat se soudní cestou přezkumu nezákonného rozhodnutí Vězeňské služby České republiky, a to žalobou proti správnímu orgánu podanou dle zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů. O žalobě rozhodují v prvním stupni ve správním soudnictví krajské soudy. Proti jejich rozhodnutí je přípustná kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu. Ve správním soudnictví platí ústavní zásada princip „generální klauzule“, který vyjadřuje skutečnost, že přezkoumatelná jsou v zásadě všechna rozhodnutí správních orgánů, pokud to zákon výslovně nevylučuje. Zákon přiznává oprávněným osobám možnost domáhat se svých práv dvěma způsoby – žalobou proti rozhodnutí správního orgánu či žalobou na ochranu proti nečinnosti správního orgánu. Tyto možné varianty, pomocí nichž je možné vynutit právo na informaci, zmiňují pouze okrajově, neboť dle dostupných informací se ve vězeňské službě bohudík zatím nevyužívají.

a) Žaloba proti rozhodnutí správního orgánu

Základním a tradičním typem ochrany žalobcových práv je žaloba proti nezákonnému rozhodnutí. Může ji podat ten, kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen přímo, nebo v důsledku porušení svých práv v předcházejícím řízení úkonem správního orgánu. Žalobce se oprávněn domáhat se u soudu zrušení takového rozhodnutí či vyslovení jeho nicotnosti. Procesní lhůta k podání žaloby je stanovena na 2 měsíce poté, kdy rozhodnutí, bylo žalobci oznámeno doručením písemného vyhotovení nebo jiným zákonem stanoveným způsobem. Současně s podáním žaloby může žalobce žádat soud, aby žalobě byl přiznán odkladný účinek, jestliže by – mimo jiné – právní následky rozhodnutí znamenaly pro žalobce nenahraditelnou újmu. V tom případě se účinky napadeného rozhodnutí správního orgánu odkládají až do pravomocného rozhodnutí soudu a žalobce má tak alespoň reálnou možnost na zvrácení celé věci ve svůj prospěch.

b) Žaloba proti nečinnosti správního orgánu

Ten, kdo bezvýsledně vyčerpal prostředky, které procesní předpis stanoví k jeho ochraně proti nečinnosti správního orgánu (tj. využil možnost obrany proti nečinnosti – viz. výše), může se žalobou domáhat, aby soud uložil správnímu orgánu povinnost vydat rozhodnutí ve věci samé nebo osvědčení. Žalovaným je správní orgán, který podle žalobního tvrzení má povinnost vydat rozhodnutí nebo osvědčení. Lhůta pro podání žaloby je stanovena do jednoho roku ode dne, kdy ve věci, v níž se žalobce domáhá ochrany marně proběhla lhůta k vydání rozhodnutí, přičemž zmeškání této lhůty nelze prominout.

Zvláštním způsobem skončení soudního řízení je mimo jiné využití relativně nově zavedeného právního institutu „uspokojení navrhovatele“. Umožňuje správnímu orgánu, aby i po vydání rozhodnutí a jeho napadení žalobou sám zjistil, že u něj došlo k pochybení a porušení zákona, a rozhodl ve věci znovu tak, že žalobce bude novým rozhodnutím uspokojen. V takovém případě soud – po vyjádření žalobce – usnesením řízení zastaví a právní mocí usnesení nabude právní moci současně také nové uspokojující rozhodnutí správního orgánu. Zákon dává tedy možnost správnímu orgánu odstranit vadu rozhodnutí i v průběhu soudního sporu tak, aby příčina sporu byla co nejrychleji odstraněna, a tudíž požadovaná informace poskytnuta v souladu se žádostí.

Jak dál?

Jasným a zřejmým účelem zákonodárce při přijetí zákona o informacích bylo jistě zakotvení jasných pravidel, za nichž je možné „zprůhlednit“ činnost orgánů veřejné správy. Do účinnosti tohoto zákona bylo v podstatě vyloučeno, aby se někdo domáhal poskytnutí informací např. o hospodaření či o příjemci veřejných prostředků. Proto lze přijatý zákon chápat jistě jako přínos pro běžného občana, který má zákonem zaručenou možnost dozvědět se dotazované informace,

na druhou stranu si však musíme přiznat, že orgány veřejné moci zatížil nutnou administrativou týkající se vyřizování a evidence těchto dotazů, v nejhorším případě i zbytečnými a nesmyslnými dotazy kverulantů. Do budoucna je pro řádnou aplikaci zákona o informacích nezbytné podrobné vyjasnění charakteristiky osobních údajů, utajovaných skutečností či obchodního tajemství, které se zpravidla stávající nástroji pro zdůvodnění k odmítnutí poskytnout

požadovanou informaci. Často se totiž pod tyto pojmy skrývají i informace, které jimi ve skutečnosti vůbec nejsou, avšak povinné subjekty si je ke svému prospěchu vykládají jako instrument k odmítnutí žádosti. Jistý přínos zákona lze vidět i v tom, že svoboda informací usnadňuje identifikaci problémů v oblasti vzdělanosti pracovníků, pořádku v agendě či znalosti právních předpisů vlastní pracovní činnosti.

1) pojem „informace“ byl po právní stránce rozebrán v příspěvku „Úskalí svobodného přístupu k informacím ve vězeňské službě“

2) srovnej: Usnesení Ústavního soudu č. 28/1996 ze dne 16. 5. 1996.

3) pozn. současný právní stav přinesl zák. č. 61/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, s účinností od 23.3.2006.

4) k tomu srov. rozsudek Krajského soudu v Ostravě sp.zn. 22 Ca 258/2005, který judikoval tuto dikci:

„zákonná fikce o vydání rozhodnutí o odepření informací podle § 15 odst. 4 zákona č. 106/1999 Sb.,

o svobodném přístupu k informacím, se z povahy věci nemůže uplatnit poté, co bylo předchozí negativní fiktivní rozhodnutí zrušeno správním soudem“.

5) ustanovení § 175 správního řádu zní: „Dotčené osoby mají právo obracet se na správní orgány se stížnostmi proti nevhodnému chování úředních osob nebo proti postupu správního orgánu, neposkytuje-li tento zákon jiný prostředek ochrany.“

VS ČR se představila na Dnech NATO

PRAHA/OSTRAVA 22. září (VS ČR) - Dynamickou ukázkou znázorňující přepadení eskorty vězeňské služby převážející chráněnou osobu k soudnímu líčení upoutali v sobotu 20. září odpoledne na letišti v Ostravě Mošnově specialisté z eskortní skupiny VS ČR pozornost diváků a návštěvníků osmého ročníku přehlídky bezpečnostních jednotek a ozbrojených složek Dny NATO.

Prezentace VS ČR patřila podle názoru mnohých diváků k těm nejlepším pozemním dynamickým ukázkám, které byly na letišti v Mošnově k vidění. Diváci oceňovali zejména její efektivitu, bezchybné provedení i srozumitelnost zároku i jednotlivých akcí, které přítomným vysvětloval ředitel vazební věznice Olomouc plk. Jiří Ruprecht. Ukázkou připravili příslušníci z Vazebních věznic Brno a Olomouc a z Věznice Mírov.

Po celý sobotní den si návštěvníci mohli prohlížet prezentaci VS ČR instalovanou v eskortním autobuse, určeném k transportu vězňů. Kromě něj bylo k vidění i malé eskortní vozidlo nebo sanitka VS ČR. Malí i velcí návštěvníci si mohli prohlédnout i atrapy zbraní a poutací prostředky používané ve VS ČR nebo uniformy příslušníků VS ČR.

Úmrtní matrika trestnice Mírov v letech 1858-1903

Martin Pytr

Tento článek neobsahuje veškerá možná statistická zpracování, která se badatelé nabízejí. Avšak i následující příklady, nabízejí řadu zajímavých srovnání.

Mezi matrikami uloženými v olomouckém archivu (Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc) se nachází i jedna, která se svým charakterem trochu vymyká. Nejedná se o matriku obce, ale jediného objektu - c.k. trestnice Mírov. Oproti matrikám obcí, kterých se týkají i záznamy o narození (o křtech) a o sňatcích, obsahuje matrika této trestnice výhradně záznamy o úmrtích. Její nejstarší data počínají rokem 1858, kdy tato trestnice vzniká, a poslední záznamy jsou datovány prosincem 1903. Údaje mladšího data jsou zřejmě zapsány v dalších svazcích, které doposud nebyly zpřístupněny.

Zapsaná data umožňují statistické zpracování. Dříve než k tomuto zpracování přistoupíme, zastavme se u popisu těchto záznamů. Záznam o úmrtí (je psán německy) obsahuje tyto položky:

Datum úmrtí
Datum pohřbu
Jméno zemřelého
Rodinný stav
Povolání
Rodiště
Náboženské vyznání
Věk
Příčina úmrtí
Jméno kněze, který udělil poslední pomazání
Jméno kněze, který vedl pohřební obřad

Počty úmrtí

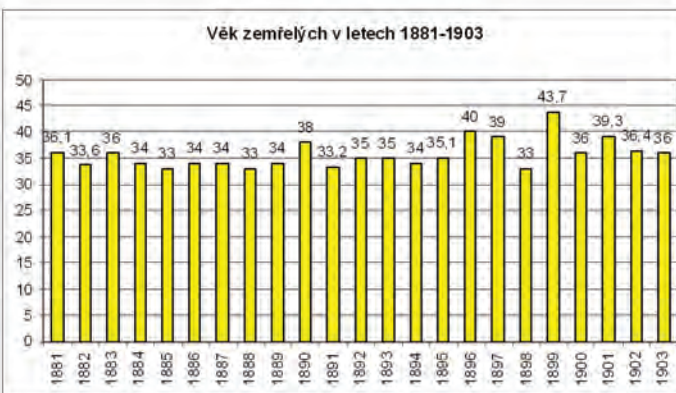
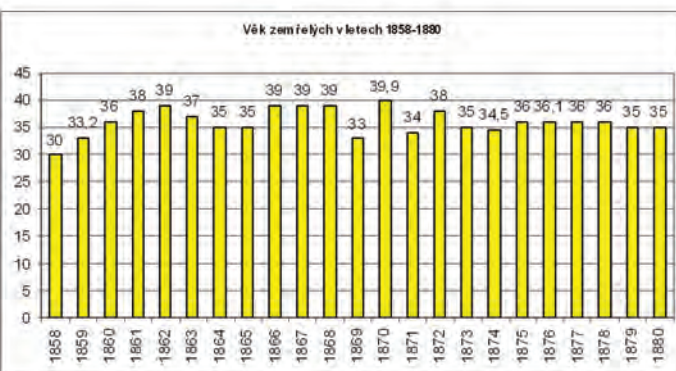
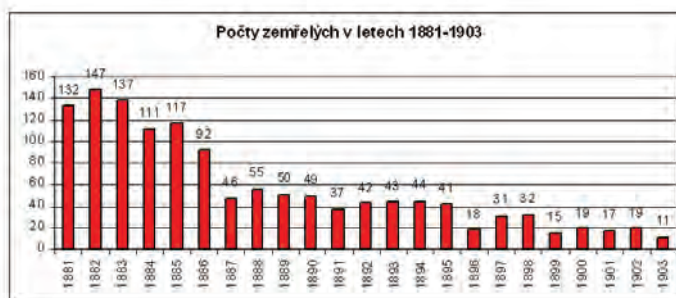
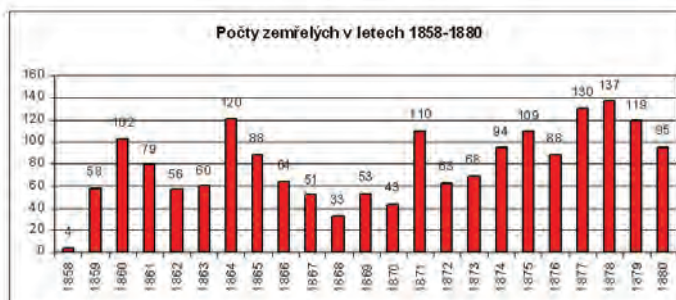
Celkový počet zemřelých za uvedené období činí 3 129 osob. Počty v jednotlivých letech se mnohdy výrazně liší. Nejnižší číslo (čtyři osoby) se uvádí k roku 1858, nejvíce lidí naproti tomu zemřelo v roce 1882 (147). Nízký počet zemřelých za první rok existence věznice je pochopitelný, údaje z dalších let však nelze interpretovat bez hlubší znalosti poměrů v daném období (počet vězněných, hygienické podmínky atd.).

Průměrný věk zemřelých osob

Průměrný věk zemřelých vězňů kolísá mezi 30 a 40 lety, jak je možné vypočítat z následujících grafů. Pro lepší představu o tehdejší situaci ocitují úmrtní záznamy nejmladšího (15 let) a nejstaršího (83 let) zemřelého vězně:

Str. 356, 27. 7.1886 zemřel, 29. 7. 1886 pochován, Burianský Josef, svobodný cizák, narozený v Krhové, katolík, věk 15 let, příčina úmrtí - tuberkulóza

Str. 134, 8. 8.1871 zemřel, 10. 8.1871 pochován, František Dungl, vdovec a výměnkář z Nové Vsi, okres Brno, Morava, katolík, věk 83 let, příčina úmrtí - sešlost věkem

Původ zemřelých, podle historických zemí

Jako rodiště zemřelých se uvádí název obce, u velké části záznamů i tehdejší okres a země. Rozhodl jsem se respektovat tehdejší geopolitické uspořádání, protože přesná lokalizace všech obcí podle dnešní situace by byla časově velmi náročná. Např. část Slezska náleží dnes Polsku, část České republiky. Obdobná situace je i u dalších zemí: Halič (Polsko, Ukrajina), Korutany a Štýrsko (Rakousko, Slovinsko), o situaci Uher ani nemluvě. Následující tabulka ukazuje, že největší počet zemřelých vězňů pocházel z Moravy a Slezska. Třetím nejpočetnějším zástupcem je Halič, zde bych se zastavil u jednoho zajímavého faktu. Nejvíce haličských vězňů se objevuje mezi zemřelými v prvních letech. Za období 1858-1867 činí jejich podíl 133 osob, což tehdy znamená druhé nejvyšší číslo hned po Moravě. V pozdějších letech je počet zemřelých Haličanů ještě menší než osob původem z Čech. Co je příčinou tohoto prudkého poklesu nevím, snad se v těchto letech vybudovala nová věznice přímo na území Haliče. Pro tuto domněnku však nemám oporu v důkazech. U některých osob se mi nepodařilo určit zemi původu. Na vině je skutečnost, že písaři této matriky v průběhu let upustili od zvyku uvádět vedle rodné obce i okres a zemi. Názvy všech obcí se uvádějí německy a díky odborné literatuře se mi podařilo určit většinu z nich. Přesto zůstává 49 osob, u nichž se mi přesné rodiště nepodařilo určit.

Země habsburské monarchie - Předlitavsko

Čechy	Morava	Slezsko	Halič	Dolní Rakousy	Korutany	Kraňsko	Štýrsko	Bukovina
89	1867	776	186	30	3	2	18	9

Země habsburské monarchie - Zalitavsko

Uhry	Chorvatsko	Krajina
32	3	1

Zemřelí rodem ze zahraničí a nezjištěného původu

Prusko	Rusko	Moldávie	Francie	Nezjištěno
60	2	1	1	49

Rozdělení podle náboženského vyznání

Situace v mírovské věznici v podstatě kopíruje rozvrstvení v tehdejší společnosti mnohonárodnostní monarchie. Ne překvapí proto, že nejpočetnějším vyznáním byla i na Mírově víra katolická, následována protestantskými církvemi a judaismem. Poněkud překvapivé se na první pohled může zdát zastoupení pravoslavného vyznání. Jedná se však až na jednu výjimku (občan Moldávie) o vězně z Bukoviny.

Úmrtí záznamy nekatolíků a židů neobsahují záznamy o posledním pomazání a namísto pohřbívajícího kněze se zde objevují jména jejich souvěrců.

Křesťané			Židé
Katolíci	Protestanti	Pravoslavní	
2920	156	12	41

Jak jsem již uvedl na začátku, data uvedená v úmrtích záznamech nabízejí další možnosti statistického zpracování. Jako velmi zajímavá se jeví možnost zpracování příčin úmrtí. Již zběžný pohled prozradí, že trestance nejvíce sužovala tuberkulóza a jiné plicní choroby. Nabízí se i jiné možnosti zpracování, např. rozdělení dle rodinného stavu nebo povolání (sociálního postavení).

Dohoda vymezí duchovní službu ve věznicích

Podmínky pro vzájemnou spolupráci VS ČR a církví a náboženských společností při jejich duchovním a výchovném působení na obviněné, odsouzené a chovance ve výkonu zabezpečovací detence jsou hlavním obsahem dohody o duchovní službě ve věznicích, kterou dnes v budově Generálního ředitelství VS ČR podepsali zástupci církví a VS ČR.

Dohodu podepsal 19. srpna předseda České biskupské konference Jan Graubner, předseda Ekumenické rady církví Pavel Černý a generální ředitel vězeňské služby Luděk Kula. Pozvání přijal také vrchní pražský rabín Karol Sidon. Nová dohoda nahradí dosavadní, která platí od roku 1999.

„Práce duchovních se stala nedílnou součástí vězeňské služby. I řadoví zaměstnanci už chápou, jak důležitá je pomoc církví a náboženských společností

v procesu působení na vězně. Dohoda je proto nesmírně významná a v současnosti si už nedokážu představit, že by duchovní ve věznicích nepůsobili, přestože začátky nebyly vůbec jednoduché,“ řekl generální ředitel vězeňské služby Luděk Kula. Dohoda odráží změnu podmínek spolupráce církví s vězeňskou službou k lepšímu a je výsledkem mezidenominální spolupráce na poli duchovní a pastorační péče. Nyní participují na duchovní činnosti v českých věznicích duchovní z desítky církví a náboženských společností. Dohoda je rovněž výsledkem úspěšné profilace kaplanské služby ve vězeňské službě a také rozvoje občanského sdružení Vězeňská duchovenská péče. Ta je nadkonfesijním sdružením osob pověřených církvemi k duchovenskému působení ve věznicích a ústavech České republiky.

V dohodě je významně podpořena autorita duchovní služby, například i zdůrazněním práva na konání duchovní činnosti bez kontroly orgánů VS i uznáním odpovědnosti duchovních za průběh duchovních rozhovorů.

Dokument nevznikal lehce, předcházela mu asi půlroční diskuse, nicméně výsledek znamená, že s dobrou vůlí jde vše.

rob

Historie drátu

Ostnatý a žiletkový drát

Nejúspěšnější ostnatý drát byl patentován Josephem F. Gliddenem z Illinois v roce 1874. Vynález ostnatého drátu tak na sklonku 19. století významně ovlivnil rozvoj chovu hovězího dobytka na americkém Západě, neboť umožňoval relativně levně ohradit rozsáhlé pastviny. Oplocení z ostnatého drátu vyžaduje totiž pouze kotevní sloupky, drát a materiál pro připevnění jako např. skoby. Z konstrukčního pohledu je plot z ostnatého drátu jednoduchá konstrukce.

Významné bylo také využití ostnatého drátu při budování efektivních protipěchotních překážek na bojištích. Spolu s použitím kulometu způsobil praktické zablokování pozic během 1. světové války. Překonání takových překážek byl jeden z popudů k vývoji tanku. Smutnou proslulost získal ostnatý drát jako součást oplocení koncentračních táborů, později také na tzv. Železné oponě, hranici oddělující za studené války západní a východní státy. V klasické konstrukci z drátu v pravidelných intervalech kolmo trčí zaostřené špičky drátu. Modernizací ostnatého drátu (barbed wire) je tzv. žiletkový drát (razor wire), který sestává z jednoho drátu jako jádra, do kterého jsou s krátkými mezerami upevněné „žiletky“ – ostré kousky tenkého plechu.

Oproti ostnatému drátu je žiletkový drát konstruovaný výhradně jako zábrana určená proti nežádoucímu pohybu osob. Vzhledem k tomu, že je pojem Razor Wire registrovanou ochranou známkou výrobce tohoto typu hrazení společnosti Allied Tube & Conduit Company, používá se v zahraničí někdy i obecného názvu Barbed tape – čili ostnatá páska. Tohoto pojmu se někdy používá pro lisovanou žiletkovou bariéru bez centrálního nosného drátu. Později se termín razor wire rozšířil i na obdobné produkty jiných výrobců, z angličtiny pak prostým překladem přešel do češtiny.

Použití

Stejně jako ostnatý drát ani žiletkový drát není konstruovaný jako nepřekonatelná překážka, ale spíše

jako bariéra, která má průnik zkomplikovat, prodloužit, případně od něho odradit. Ačkoliv nejsou čepele žiletkového drátu ostré žiletky, jsou i tak velmi ostré a tedy schopné způsobovat rozsáhlá řezná poranění. To má právě vyvolávat silný odstrašující účinek a zrazovat od pokusu zábranu překonat. Zatímco překonání ostnatého drátu je poměrně rychlé a snadné i bez použití pomůcek, překonání žiletkového drátu je pomalé a obtížné, což vytváří pro bezpečnostní složky více času k zásahu. Hluboká zranění, která při pokusu překonat překážku hrozí, navíc vytvářejí pro služební psy zřetelnou pachovou stopu. Nevýhodou žiletkového drátu je

zavedení žiletkového drátu velmi vhodné, neboť se v těchto případech počítá s hůře vybavenými jedinci, pokoušejícími se překážku překonat (na rozdíl třeba od vojáka na bojišti). Pro vojenské účely se žiletkový drát začal používat až po vynálezu zpevněného žiletkového drátu v roce 1980.

V současnosti se žiletkové dráty používají i pro hrazení komerčních rezidenčních zón, zejména pro jejich silný odstrašující účinek. Ze stejného důvodu bývá toto využití ale kritizováno – žiletkový drát prý působí v blízkosti civilních instalací příliš agresivně.

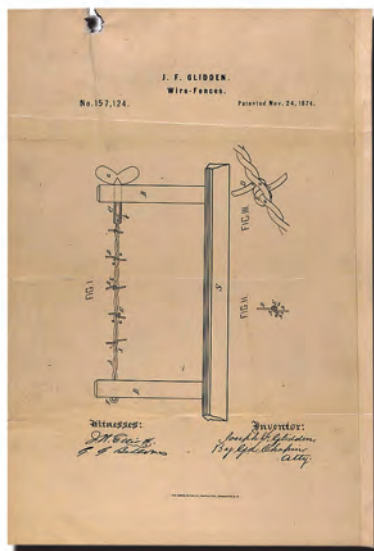
Použití žiletkového i ostnatého drátu je v některých zemích zakázané. Například v Norsku existuje všeobecný zákaz hrazení a plotů, která mohou způsobit zranění lidem nebo zvířatům.

Konstrukce

Žiletkový drát se skládá z centrálního ocelového nosného drátu, na který jsou nalisovány dvojřité čepele trojúhelníkového či lichoběžníkového tvaru. V lehčí a výrobně jednodušší variantě může být žiletkový drát vyroben prostým lisováním z ocelového plechu bez nalisování na centrální nosný drát. Stejně jako ostnatý drát i žiletkový se vyrábí a dodává v přímé variantě či stočený do spirálového válce, kterému se někdy říká concertina wire (podle tahací harmoniky concertiny). Na rozdíl od obvyklého ostnatého drátu, který bývá v nejlepším případě ocelový, vyrábí se žiletkový drát také v galvanizované úpravě či z nerezavějící oceli. Ten je však vzhledem k vyšší ceně používán na náročnější stálé instalace nebo pod hladinou.

Jednotlivé konstrukce žiletkového drátu se od sebe liší také velikostí čepelek. Přestože není zavedena žádná univerzální norma, krátké čepele se pohybují ve velikostech od 10 do 15 mm, střední od 20 do 25 mm a dlouhé pak od 60 do 66 mm. Efektivita jednotlivých velikostí čepelek není dosud dostatečně kvalifikovaně porovnávána, ale je jasné, že delší čepele mají větší odstrašující účinek.

Zdroj: www.wikipedia.org

jeho vyšší cena, hmotnost a náročnost instalace. Techniky překonávání jsou u obou materiálů stejné – přehození pevné látky přes hrazení (například starý koberec) či přerušení nosného drátu (řezáním, stříháním a podobně).

Větší měrou se žiletkový drát začal používat jako hrazení perimetrů věznic a léčeben pro mentálně nemocné po roce 1960. Pro tyto účely bylo

Fotosoutěž

vězeňské služby

Na poradě tiskových mluvčích v květnu v zotavovně Přední Labská vyhlásil vedoucí tiskového oddělení VS ČR Robert Káčer fotosoutěž na téma zacházení s vězni. Přes léto nám začaly přicházet první fotografie. Část z nich si můžete prohlédnout už v tomto čísle Českého vězeňství. V příštím čísle pak najdete oceněné fotografie.

rob

